

ВЪПРОСИ НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

От ПЕТЪР ИЛИЕВ

Постановението на Централния комитет на Българската комунистическа партия и на Министерския съвет за по-нататъшното развитие на образованието в България решава важни въпроси и на професионалното образование.

Досега развитието на професионалното образование се забавяше и тормозеше от неправилни познанията. Работното време на учениците често се поверяваше на недостатъчно подготвени хора.

Затова вече 13 години не са добре решени такива основни въпроси като: определяне броя и характера на професионалните училища и техникуми; определяне учебните производствени норми, базовите предпоставки за всички учебни заведения. Не се изработваха трайни учебни планове, програми, учебници и др. Постановлението поставя задача „до 1 септември 1958 г. да бъдат утвърдени наименованията на специалностите, броят и характерът на професионалните учебни заведения“.

Това е първият проблем, от който зависи правилното решение на много от въпросите на професионалното образование.

Не бива повече набързо, без достатъчно проучвания да се създават и преобразуват училищата и специалностите, за да се закрият след кратко време. Създаването на професионални училища струва скъпо и всяко прибрзано устройство е вредно.

У нас има професионални училища с многогодишен добър опит. Но той не се използва, защото не се проучва. Как може да се обясни, че механикотехническите училища в София, Габрово, Карлово, Русе, търговските училища в Свищов, Варна, Бургас и др. земеделските училища в Салово, Образцов чифлик и др. се ползуваха с известност в цялата страна. С това, че те подготвяха добри кадри, които рекламираха училищата. Тези училища подготвяха добри кадри, защото бяха открити не набързо, без да се държи сметка за нуждите и условията, както това стана през последните 6-7 години. Материалната им база постепенно се подобряваше. Обучението в тях се водеше по учебни планове, програми и учебници (макар и да не бяха достатъчни) продължително време, защото не се сменяха често. Обучението се водеше от учители, които макар и да нямаша педагогическа подготовка, дълго време работеха в едно училище и придобиваха добър опит. Из тяхната среда се подбиряха най-адекватните за директора на професионалните училища. Особено ценно е това, че се отделяше много повече часове за практика, отколкото сега в техникумите.

Опитът на професионалното образование от миналото трябва да се използва при създаването на училищна мрежа, която да не се преобразува по 10-15 години. Мрежата трябва да бъде изградена в зависимост от това какви кадри са нужни на нашата промишленост и селско стопанство.

Едва след като се уточнят различните специалности, броят и характерът на професионалните учебни заведения, може да се пристъпи към изработване на трайни учебни планове, програми и учебници. Честата им промяна е вредна, защото не осигурява нормални условия за учебно-възпитателна работа.

Главният въпрос при съставянето на учебния план е да се направи пълна производствена характеристика, да се установи правилно съотношение между обема на общообразователните и специалните дисциплини, между теоретичните и практически занятия, между учебната и производствената практика.

При решаване въпросите на професионалното образование е нужно да се използват опитът и помощта на общото и висше образование. Най-добре ще могат да се изяснят обемът и съдържанието на общообразователните дисциплини за професионалните училища като се потърси съдействието на общото образование, а за специалните дисциплини и за организация на производствена практика — на висшето учебно заведение. По-рано беше твърдо ръководствата на общото и висшето образование да помагат на промишлените училища и техникуми, които бяха присъединени под ведомството на 13 различни министерства. Постановлението дава възможност за създаване на по-свободна организация на нашата образователна система и за взаимно съдействие между общото, професионалното и висшето образование, като са събрани под ръководството на едно министерство.

Учебните планове, програми и учебници могат да бъдат научно добре съставени, но това не е достатъчно. Нужни са добре подготвени учители. Нужен е институт, който да осигурява добра педагогическа подготовка, да уточнява и допълва знанията на преподавателите по специалните дисциплини, да повишава квалификацията им. Практиката показва, че не е лесно инженер, агроном и др. които не са се готвяли за преподаване, да станат учители.

подаватели, да обучават изпълнителски и средни ръководни кадри.

От професионалните училища и техникуми трябва да излизат хора, годни веднага да изпълняват производствените норми, непрекъснато да повишават производителността на труда. Не е оправдано получаване професионално образование да се доучват продължително време в предприятията.

Добрата подготовка на учениците от промишлените училища и техникуми зависи не само от материалната база, която не е достатъчно добра, а и много от тях от тях излизат хора с повечето теоретични знания и с малък опит да ги използват в практиката. Все още не е ликвидирано изцяло старото, занаятчийско обучение по практика, а това е голяма пречка за добрата подготовка на специалистите за социалистическата промишленост, транспорта, селското стопанство и пр. Много добри резултати ще се получат в обучението по практика, ако то се организира на урочни начала. Освен това в практичните занятия да се спазва строга системност и последователност.

В нашите професионални учебни заведения няма напълно установени производствени норми за учебната практика. А без тях не е възможно да се подготвят учениците за производството. В края на учебната практика тези норми трябва да се изравнят с нормите на предприятията, в които ще се извършва производствената практика. Техникумите трябва да подготвят средни технически кадри, годни да израснат в производството като ръководители.

А защо техникумите не готвят такива кадри? Причината се корени в погрешни схващания за задачите на техникумите. И сега някои мислят, че техникумите трябва да подготвят средни ръководни кадри за производството и др. И още по-неправилно те мислят, че такива ръководители трябва да имат само по-добра теоретическа подготовка. Поради това в учебните планове и програми съвсем малко часове са отделени за практическа подготовка. Такива кадри не са годни нито за ръководители, нито за изпълнители.

Практиката показва, че не само завършилите техникуми, но и завършилите висши учебни заведения (архитекти, лекари, зоотехници, гимназисти и учители) не могат да заемат напълно ръководна работа. Поради това колкото теоретическата им и практическата подготовка е по-добра, толкова по-добре ще изпълняват възложената им работа.

Правилното изясняване на въпроса кое професионално учебно заведение какви кадри ще подготвя е от решаващо значение за отстраняване на слабостите, грешките и недостатъците особено в работата на техникумите.

Въпросите на професионалното образование са трудни и сложни. Те не са поставяни на широко обсъждане, а се отнасят до много разнообразни специалности. Досега нашият опит е различен по разни ведомства и не е проучен. Практиката въпросите на професионалното образование не се обсъждат и подготвят за решаване само от комисиите не е най-добрата. Често пъти в тези комисиите влизат лични схващания.

Ако се сравни структурата на общото и професионалното образование ще се види, че за първото се грижат освен ръководството при министерството, но и окръжните и околийски (градски) народни съвети. Не е така с професионалното образование. Тук централизацията е голяма и това сериозно пречи за осигуряване повече време на ръководството по проблемите въпроси, защото неизбежно ще се занимава и с по-второстепенни въпроси. Заслужава да се помисли някакъв въпрос на професионалните училища и техникуми да се посмат от съветите (не специфичните). Доколкото при съветите не е възможно да се създаде специализиран орган за професионалното образование, може да се обсъди възможност за създаване например на три районни управления, Такава ръководство на професионалното образование, което има да решава много и най-разнообразни въпроси, ще има достатъчно време за тях.

За съвременното и правилно претворяване на постановлението в живо дело следва да се извърши огромна работа. Нужни са много усилия на много хора, а не само на администрацията. Трябва да се привлече широк кръг от учениците, техникумите, производствените предприятия, научните институти.

УЕНО МАКАТО „Лъчева болест“ Изложбата на творенията на японски графика, която ще се открие на 29 т. м. в галерията на ул. „Ракетски“ 125

Културни прояви в страната

КЮСТЕНДИЛ

Кюстендилският народен театър закри своя сезон с трагедията: „В полите на Витоша“ от П. К. Яворов.

През изтеклата сезон са играни пиесите: „Майстор“ от Р. Стоянов, „Моралът на г-жа Дулка“ от Г. Запоса, „Иванко“ от В. Друмев, „Колелото на щастие“ от братя Тур, „Силата на мрака“ от Л. Н. Толстой и „В полите на Витоша“ от П. К. Яворов. За малките зрители бе играна и посрещната с възторг приказната пиеса „Снежната царевичка“ по Андерсен — съветска преработка от Енгелс Шарп.

Новият сезон ще бъде открит с българската драма „Борина“ от Йордан Йовков. И. Георгиев

ДИМИТРОВО

В изложбената зала на Двореца на културата е открита изложба на китаяската графика. Изложени са 120 експоната — акварели и тушови рисунки, стени украсени върху коприни, фрагменти от стени живописи на дворци и храмове от Средновековен Китай до наши дни.

Какво изживяство в това своеобразно национално изобразително изкуство? С удивителна поетичност е пресъздадена красавицата китаяска природа. Каква любов към родината, към пълния с настрание китаяски пейзаж — скалисти планини, покрити със сняг, долини, обрасли с китая зеленина, спокойни езера, буйни водопади... Чистота и финес лъха от натюрмортите на Ци Паи-шан, Хю Шоу-пин, Ху Чун-чун, Чан Пан-дун, Цан Хал-ли, от пейзажите на Ван Юн, Цян Ци, Чан Лун-ли, Ли Хъ-чан, Лан-и и др. Оригинална по техника, композиция и цветове е стенната живопис. Изложението стенописи фрагменти от династията Дин Тан, Дин Сун, Дин И-вей дават представа за бита на китаяския народ от 1,120 год. пр. н. е. Изложбата на китаяската графика топи сърцата на димитровчани. Те приветствуват талантливия китаяски народ!

Цан Цанев

ПОЛЯНОВГРАД

Детската музикална школа при читалище „Дим. Полянов“ проведе своите годишни изпити. Учениците показаха до каква степен са овладели преподавания материал по цигулка, пиано и акордеон.

Отличниците от школата изнесоха своя първи концерт, на който изпълниха творби от Бах, Моцарт, Вивалди, Бокерини, Ридинг, П. Хаджеев и др.

Велико Пенев

НОВА ЗАГОРА

Театър „Трудова повинност“ — София изнесе на 13 и 14 т. м. в града на сатиричния спектакъл „Огледалото на дявола“ от Радой Ралин и Борис Априлов — постановка на художествения ръководител Алеко Минчев.

Новозагорските трудежи се с голям интерес гледаха представянето, което разкрива реална действителност от нашия обществен, стопански и културен живот.

Иван Караванов

АСЕНОВГРАД

В Девин гостува Асеновградският народен театър, който представи комедията „Първа брачна нощ“ от Х. Венцел.

Артистите от театъра се представиха добре. Само 6 действащи лица — Божиджеев, Чочева, Славослава, Гоцев и Божиджеев, в продължение на 2 часа държаха в напрежение вниманието на зрителият от артистичен салон и заслужено спечелиха топли и продължителни овации.

Със своята свежа, реалистична игра Асеновградският народен театър се очертава като здрав, жизнен, творчески колектив.

До края на месеца колективът на Асеновградския народен театър ще посети и други китин градове на нашите величествени Родопи, където населението жадува за културни развлечения и ценни високо носители на културата и изкуството.

П. Спасов

Нашата литературна лаборатория

Как се пише очерк

СТОХИЛЯДНИКЪТ БАИ КОЛЪО

Фейлетон от Антон Антонов — ТОНКЪ

Нашите ли ктн автобозата нощер четири в окръжния град Х-во, че ви посрещне вечно засмислен Никола Тодоров Славослава или ккто нощи и стари му викат „Бай Коляо“. От оборалято му от слякото лице не слъза широка добродушна усмивка, а големите му златисти ръце никога не стоят без работа. От ранна утрин до късна вечер бай Коляо върти кормилото на двуконния камион „Зис“.

— Работата не ми тежи! — весело клати глава стохилиядникът. — Едва ще пристигна от път, залягам се да споделя опити си с по-младите... Или пък с помощта на професорите Гера, Коляо и мочалника на автобозата обмисляме плана за следващата седмица... — А какво мислиш за твоа личен план?

Бай Коляо скромно махва с ръка. — Няма да се посрамим! Нека ония на запад вят и запалват с атомни бомби! Те се въоръжават, ние намаляваме въоръжението си сили! На тия атомна заплаха ще отворим с все по-големи проценти!

Шофьорт-стохилиядник Никола Славослава е участвал във всички фази на Отечествена война и по-късно във всички въоръжаване. С въоръжаване войни той и за борбата за мир, за работническата солидарност, за опазването на горите... Рядко в един човек без голямо образование може да се види такава природна интелигентност.

— Не съм изискала нито една изложба в нашия град! — казва стеснително той.

Въра неприятел на модернизма и формализма, бай Коляо се интересува и от други неща. Той ни разказва как малкят му внук Коляо вече втора година посещава детския клуб „Борна смяна“ и е надобял четири килограма. Положително е и отишението му към струнния оркестър в града и ученическата солидарност...

— Не само учителите, а и ние трябва да се борим за повишаване успеха в училището! По-добре да имаме силни ученици, отколкото слаби! — казва той.

Недалеч от село Черномоканово за риверите на железопътната линия е спускат. Край нас изпуктват бързи влак.

— Те отиват на фестивала — говори с възторг стохилиядникът. — Ех, щастлива е нашата младеж!... Така ли беше едно време?

И той разказва колко бай е излязл от майстора си, докато го научи да кара камион.

Навлизаме в селото. Всички познат бай Коляо и му махат с ръце.

— Ше ме вземеш ли за граб, байко? — пита млад синекот зрелник и сам предава да му помаже при разтоварването на шкафа.

— Разбира се, кикот! Ти само по-добре гризайте! Бдителност, де, нощица бдителност!

Познати селяни го поздравяват откъм кръмата.

— Ела бже, Коляо, ела да пиеме по литърка!

Но бай Коляо любезно отклонява поканата им.

— На деконощна борба за прибиране на реколтата! — извиква им той накрая. — Унищожавате гризачите!

И подкарва към читалището.

По обратния път на меседна вечер даме млада девойка.

— Тя е туркиня! — сочи я моят събеседник. — Когато по-рано можеше да срещнеш туркиня без фередже?

Излизаме вече от селото, когато каквакво едра селянка със збрав и груби ръце спира камиона.

— Ше ме заковарш ли в града, Коляо? — пита тя.

— Разбира се! — отвръща стохилиядникът. — Кога не съм те качвал!

— Но аз сега нямам пет лева!... Само три яичка мога да ти дам!

— Дума да не става! — отказва решително Никола Славослава и помага на селянката да се качи отново на камиона.

Таква е бай Коляо. Честност, любов към трудовия народ лъха от всяка негова проява, от всяка негова дума. Сигурно се движат камиона напред и неговите ръце. Напред и все напред, към още по-големи трудови успехи...

— И бай-после — изстрелява председателят и последния снаряд на своята дъговидна артилерия — две думи за качеството на механизаторската работа. Кога правиме силата при нас, изпратили ни бяхте две машини. Едната работеше добре, но другата — плази божей! Запалай се е трактористът на мач, зарязал машината, на камиона си сончното сено за силаж да събере, докато чака зарязването на запалнякото. А знайте всички: силажът е като мъртвец — или овреко го заравяш, или — на боклука. Върва се приятел на другия ден; правя какви прави — изтърва чука, та изпозити ризите на ризачката и ги направи негодни. Пак сено на купиш, отново бъркотия, ядове и критикоси. Ето какви значат небрежност — завършва председателят и бърше пощата от безвреме олекотяващо си теме.

„Полпазението“ е точно. Високок момък с червенията фланелка се синява озем, докато ние втурваме, но соколът поглед на главния инженер го отгрява и съобщава с една мълчалива, многозначителна свестанция.

Пауза... Неизбежна може би за преустройство на силите, а след това престрелката отново продължава: за комбайните, за харманите, за окопването и подмятането, за дълбоката оран и жътвата, за гайките и бурните... Под сирената на комбайна става горещо, от челата стичат пот, сякаш че е над „дълбоко трупаво“. Случайта ояснява преписи, виждам и пламъка в очите на хората и разбирам: това е заплата на човешкия материал прези битката — решителната битка за хляба на хората

— Що се отнася до цимента — отбива председателят одевешната атака, — ние достатъчно цимент за люшничните неведжиз и макар чета пушнина нито се яде, нито се пие, вие, млъничко, го попиляхте по саканците и сега ни карате да купуваме нов. Кооперативната каса, приятелю мой, не е кладенец без дъно, имайте на обща това и знайте, че трябва да се прави икономия. А пък ако е дума за съвещанието с бригадир на механизаторите — председателят правя пауза и изпително се усмива: — добре дошъл, бригадирю! Само че с тая негова моторетка той не е вече бригадир, а хвъркато пиле — ако си нямаш работа — хвани го, не извърляло слънщето дневната си норма и той духнал с „вазата“ при невестницата у дома, баш когато ние откряваме съвещанието.

— И бай-после — изстрелява председателят и последния снаряд на своята дъговидна артилерия — две думи за качеството на механизаторската работа. Кога правиме силата при нас, изпратили ни бяхте две машини. Едната работеше добре, но другата — плази божей! Запалай се е трактористът на мач, зарязал машината, на камиона си сончното сено за силаж да събере, докато чака зарязването на запалнякото. А знайте всички: силажът е като мъртвец — или овреко го заравяш, или — на боклука. Върва се приятел на другия ден; правя какви прави — изтърва чука, та изпозити ризите на ризачката и ги направи негодни. Пак сено на купиш, отново бъркотия, ядове и критикоси. Ето какви значат небрежност — завършва председателят и бърше пощата от безвреме олекотяващо си теме.

„Полпазението“ е точно. Високок момък с червенията фланелка се синява озем, докато ние втурваме, но соколът поглед на главния инженер го отгрява и съобщава с една мълчалива, многозначителна свестанция.

Пауза... Неизбежна може би за преустройство на силите, а след това престрелката отново продължава: за комбайните, за харманите, за окопването и подмятането, за дълбоката оран и жътвата, за гайките и бурните... Под сирената на комбайна става горещо, от челата стичат пот, сякаш че е над „дълбоко трупаво“. Случайта ояснява преписи, виждам и пламъка в очите на хората и разбирам: това е заплата на човешкия материал прези битката — решителната битка за хляба на хората

— Що се отнася до цимента — отбива председателят

Мисли за преподаването на марксизма-ленинизма

(Продължение от 1-а стр.)

тели във ВУЗ, тъй като всеки универсален преподавател ще бъде специалист на много по една от дисциплините (но другите две няма да има специална подготовка). Освен това ако се въпроси: такова положение, пред възможността за следващата литература по съответните дисциплини, камо ли самите те да разработват отделни въпроси. Преподавателите бива се превръщат в занаятчии, равнището на преподавателите би се понижало. Според нас задължително условие за всеки преподавател във ВУЗ е да стои на висотата на науката и да бъде творец в нея, макар и по най-скромни въпроси. А как ще осъществява това преподавател, който преподава едновременно няколко дисциплини?

В статията си др. др. Гиргински и Веклиев предлагат да се чете общ увод към трите дисциплини, за да се избият повторенията. Всъщност предложението им за еднокурс е различаващо от достигащото изучаване на марксизма-ленинизма само с общия увод. Това е също повърхностно разглеждане на въпроса. Общият увод, даже ако би бил изведен, не може да установи връзка между дисциплините, защото пренебрежава качествената разлика между философската, политическата икономия и научния социализъм. Тези качества са различна класова край специфичен увод към всяка дисциплина.

Ако специфичните уводи въпроси на трите дисциплини бъдат обединени в общ увод, ще се получат четири различни дисциплини.

Др. П. Антонов предлага и друго — за да се профилира преподаването, в зависимост от характера

на ВУЗ в рамките на събития курс да става съкращаване на философията за сметка на политическата икономия или обратно. Това значи тези дисциплини да се преподават по-малко от един семестър. Смятаме, че преподаването на коя и да е от марксистко-ленинските дисциплини трябва да продължи най-малко 15 лекции по два часа със съответни семинари. Да се съкрати повече дадена дисциплина, значи тя да се превърне в празна и най-обща схема. Ние не сме против профилането на преподаването, но това да не става за сметка на задълбоченото изучаване на отделните идеологически дисциплини.

Предложението да се създаде дисциплина научен социализъм е правилно. Крайно време е да се направи това. Досега често се изтъква като недостатък в преподаването на История на КПСС и БКП емпиризмът, описателството, историзмът, липсата на дълбок теоретически анализ. До известна степен това е така. Но не бива да се забравя, че това са истории, че те дават конкретно-архологически път на партията и го обясняват на основата на марксистко-ленинската теория. Те показват само количеството проявление и използване на тази теория от партията. Следователно колкото и да са теоретично издълбани, каквито и усилия да се правят в тази насока, те не могат да дадат теорията на марксизма-ленинизма. Не бива да се иска от тях невъзможното.

Според нас предметът История на КПСС може да се преустрои в научен социализъм и да стане теория, а не история на международното революционно работническо движение. Тук ще се изучават такава теоретически въпроси: увод за домарксисткия социализъм и възникването на научния социализъм, класи и класова борба, учението за партията, стратегия и тактика, революцията и диктатурата на пролетариата, съюзниците на пролетариата

(национален и селски въпрос) и др. Въпросите за историческите етапи на класовата борба на пролетариата могат да бъдат разглеждани в уводна или в отделните теми като раздел и пр. Естествено всички тези въпроси ще отпадат напълно от програмата по историческия материализъм. Историята на БКП е наш велик национален капитал и гордост. Поради това с оглед на политико-патриотическото възпитание на студентите преподаването на История на БКП трябва да се запази като самостоятелна дисциплина по-вече в рамките на един семестър (може и повече в зависимост от характера на ВУЗ).

Непрекъснато да подобряваме преподаването на марксизма-ленинизма във ВУЗ — такава е сегашната задача. За да бъде полезно и резултатно обсъждането на този проблем, трябва да изхождаме от характера на марксизма-ленинизма и дисциплините, които ги съставят, от политическите и слаби страни на досегашния наш опит, който не е малък, от мисленето на идеологически кадри, които работят в тази област.

Всички прибрзани действия бива били погрешни. Предан да се предприемат практически стъпки, проблемът трябва всестранно и основно да се проучи. Много важен е въпросът за изработването на програми. Тук най-вече на практика ще се премахнат повторенията, които сега се срещат, и ще се осъществи здраво органично единство между съставните части на марксизма-ленинизма.

ПРЕСТРЕЛКА

Съвещание на младежката тракторна бригада с ръководители на ТКЗС в района на Белотиници. Препрението от жегата млад механизатор/спокойно са се натъкнали под сивката на заредения за жътва комбайн и слушат доклада на главния инженер на МТ станция в Ружинци. Един от тях режт погледан към полето, зарязващо от узорелите вече ечемичи, а други сякаш подреждат. Скупчени по-настрани, ръководителите на стопанството следят с внимание думите на главния инженер и от време на време си отбелязват, нещо в разлестните бележници. Но ето, докладът свършва, инженерът прибира детайлите на „разбития по машини план“, а председателят събранието, изрешават от слънщето плановик на станцията — Живко, дига „се мфорат“ за изказвания. Рус, перемлява бързо, целият омазан в масло и грес, дига байко, след си преста и се изправя.

— Каза се така — започва той наелеко, — че след жътвата от нас се иска срочно и качествено люжение. Добре... но за да качествено люжение, приятелю мой, са потребни тежестни... цимент, а досега поне аз не чух никой да е проговорил за цимент. Или — както беше лани — ще се досетим за селската, като започнем кукушата?

Перемлява се оглежда, прибира робинята се по челото му алаторо и слада, доволен от „полпазението“, произведе лек раздвигане в групата на кооператорите. Един от тях понече да вземе думата, но го изпреварват:

— Аз — обажда се черен физиономия — скулеста, с бели като бисери зъби и млънички, неспокойни очи. Всички извързват главни и чакат с внимание какво ще каже.

— Като бригадир на младежката ще ви кажа направо, че състоянието на машините съвсем не е по мед и масло. Змишният ремонт минаме търсом, не захата издълбоко и сега слушам някой от тях похвалват — вамята той на принцип главния инженер, който обръща към него позачервените си от беснаница очи.

— На това отгоре — продължава черният, — пратили са ми оня ден едно СТЗ, но да видите, брати мои, каква машина!... — скулестият изяснява патетично глас — гола като пританява, ни фарове, ни кабелни, ни двоици по нея. И после, резервни части, другари! — слъзата той от височината на оквата и поддържа ранио: — Да не

стане после за едно болше деветима на десет-стене и девет страни да летим и да го явям. А колкото за стопанствата — пренаса бригадир огня на артилерията върху председателяте, — нека за в бъдеще благоволяват другарите да викат на съвещанията си и тракторния бригадир, а иначе, не потеглим ли колата заедно, няма да я измъкнем от калта.

Последният вистрел най-чувствително е засенгал видя се агронома на Белотинския кооператив. Порумелнат младеж подрипва неспокойно и без да спазва реда на съвещанието, присвои си думата и поривисто започна своята бойка реч:

— Другари, по-добре щеше да е ако тракторният бригадир — Кореще, вместо да ни четеше парастас, ни беше казал тука завоа забавяме окопването на парашната, а с това и всичко, което иде позире й. Шем той пропусна, че ви кажа аз: забавяме окопването, защото, при сентбата механизаторите се писаха кавалеристи, смисаха се по петите на дебелите цорми, та ползиряха редовите, крестоаха ги на места и сега парашните не могат машинно да се култивират. Така ли е, другарю бригадир? — хвърля агрономът ръкавицата на боя право в лицето на Кореще.

— А що се отнася до жътвата — продължава той вече примирително, — от нито на белотинския общавам да

ИЗОСТАВАМЕ В ИЗДАВАНЕТО НА СВЕТОВНАТА КЛАСИКА

Какво е положението с превеждането и издаването на световната класика у нас? Ние трябва откровенно да си признаем, че то е твърде обезпокоително. Не само сред широките читателски кръгове, но и сред интелегентната малцина са тези, които имат пряк достъп до класиците в оригинал. А списъкът на преведените и издадени на български класици е беден и недостатъчен. За това, разбира се, има ред сериозни причини — късното национално осъбодение и късното създаване на интелегентна, ограничена вътрешен пазар на книгата в нашата малка страна, липса на достатъчно квалифицирани преводачи, доскоро частнокапиталистически издателятство, което се стреми не към изграждане на култура, а към трупане на печалби, и пр. Но фактът си остава факт и ние нямаме защо да си затваряме очите пред него.

Един бегъл поглед върху преводната ни книжнина е достатъчен да ни увери, че:

това, което е преведено от класиците в миналото, е почти без изключение отдавна изчерпано, представява библиографска рядкост и затова е недостатъчно за читателя; че старите преводи в голямата си мнозинство не отговарят вече на днешните литературни изисквания, било защото са направени небрежно и некачествено, било защото са на един остарял и драматичен български език, било най-сетне защото се е излюпувало посредничеството на друг превод — най-вече на руски — и затова значително се отдалечава от оригинала;

и че една гражданска редица автори и произведения от първа величина, които са известни в цял свят, у нас въобще не са преведени и са съвършено непопулярни или пък в най-добрия случай ни се знаят само имената и заглавията на книгите.

Аз нямам компетентността да определя кое точно влиза в „златния фонд“ на класическото наследство и кое е трябвало и трябва да се издава. Но мисля, че и с най-общите познания за литературите на различните народи би могло без труд да се открие колко много още има да работим в тази насока.

От Цветан Стоянов

ко месеца излезе едно томче избрани стихове на Шевченко, прекалено тънкоко за най-големия поет на Украйна. Почти са забравени Квятка-Османович, Марко Вовчок, Леся-Османович, Кошобицки. Отдавна не сме чували за Сенкевич и Конопницка. Май не са били сериозно преведени и Маха, Ян Неруда, Яшин, Кърлеж и др.

МОЛНЕР ШЕ МЪЛЧИ ДО 1961 ГОДИНА

От немската литература ние не познаваме както трябва. Гьоте. Добре е, че се подготвя нов превод на „Фауст“, но още нямаме хубави поетични преводи на „Торквато Тасо“, „Ифигения в Таврида“, „Гьот фон Берхтинген“. Липсват му ни и известна едла на не само с „Горски цар“. Разговорите му с Екертман, не е излязла в пълно българско издание. Трябва да има поне тридесет години от последния превод на Лесинг. Поети, като Ленау, Холдерлин, Рилке, белетристи като Керер и Шорн ни изглеждат никакви заблудени в далечината, призрачни литературни фигури. Чуваме, че има такива, но какво са, що са, знаят само специалистите!

Ех, ще кажат някои, поне с френската литература сме добре, с нея винаги след руската сме имали най-заван връзки! За съжаление и тук ни очаква разочарование. Да говорим за това, че Рамле е излязъл само в преработка за деца, а „Опигте“ на Монте, доколкото зная, въобще не са били преведени изцяло. Да не забравяме, че Вийон и Ронсар ни са познати само с по едно-две стихотворения от преводите на Георги Михайлов, а пък за Лафонтен сме слушали, защото в някои басни на Михайловски и Вазов под заглавие пише в скоби „По Лафонтен“. Расин например, се е представил за последен път на български с „Британикус“ през 1945 година, в колкото до Молер, то нашият издателство (с изключение на един „Тартюф“ в сборник избрани преводи на Разцветников) изобщо са забравили, че е съществувал един такъв не съвсем безизвестен писател! Те може би ще си спомнят за него, но не по-рано от 1961 година, тъй като в проекто-перспективния им план до 1960 г. името на великия автор на комедии не фигурира. Ако се заинтересуваме от Русо, Волтер, Монтескье — можем да прочетем за тях в „Краткия философски речник“. Като прекосим Лабрюйер, Ларошфуко, Шен, Ламартин (той поне ни е на правил чест да живее в родната ни), Мосе, Беранже (а колко на родно и съвременно звучат неговите песни!), Вини, Мериме, Дюма, то не би ни трябвало да се изкаже съжаление поне за Анапол Франс — един толкова човечен и прогресивен писател? „Бутинт на ангелите“ излезе в 1947 г., след една година — разказчето „Малкият Пиер“ и оттогава... мълчание! То също ще продължи, както за Молер, най-малко до 1961 година!

ПОТЪННАЛИТЕ В МРАК СЪБРАТА НА ШЕКСПИР

Минем ли на английската литература, там положението е вече плачевно. Ние още сме лишени от един пълен превод на Шекспир, без да говорим, че повечето досегашни преводи едва ли са на нивната за Шекспир художествена висота. „Кентербърийските разкази“ на Чосър въобще не са преведени. Единственият превод на „Изгубеният рай“ на Милтон е от преди 60 години — от скопския архимандрит Теодосий! Около Шекспир и след него има цяла серия могъщи английски поети и драматурзи — Джон Драй, Бен Джонсън, Марлоу, Лили, Уестър, Бомонт и Флечър, Шеридан — те са толкова известни на образованите български, колкото и представителите на марсианската литература! Да оставим настрана целия им 18 век със Свифт (още няма пълен превод от оригинал на „Гуливер“), Дефо, Смотлет, Голдсмит, Поп, Драйден! Какво сме чели ние от седемте велики романисти от края на 18 и началото на 19 век, може би най-яркото поетическо съзвездие в световната литература (като отделен период) — Байрон, Бърнс, Уърдсворт (каква мъчно име!), Колридж, Байрон, Шели, Китс? Единствен Байрон по-познат и то с недоводителни и изобидливи преводи. Като махнем Дикенс и „Панаирът на суетата“, преведен ли е поне един ред от

„Блистателна плеада английски реалисти“, както ги нарича Маркс — Джейн Остин, Елизабет Хаске, Джордж Елиот, сестрите Бронте (една тази година ще излезе „Бурните хълмове“ на Емили Бронте) — имената от световно значение, неизвестни само у нас? Не забравяме ли и старият Валтер Скот? Твърде малко познати са и Браунинг, Суинбъри, Харди, Уелс (от него изкараме само приключенчески писатели), Киплинг и др.

Без да влизаме в подробности около американската литература, достатъчно е да припомним, че ние все още се нуждаем от хубав и цялостен превод (не в детски преработки) на „Чичо Томовата колиба“, че поне три четвърти от творчеството на Марк Твен не е преведено, че трябва пак Световният съвет на мира да ни подсети за съществуването на Лонгфелоу (и то само за да го отбележим с няколко ефемерни редове в пресата) и че един колос като Уолт Уитман още търси у нас преводачи и издатели!

НЕЩАСТНИЙ ЛОПЕ ДЕ ВЕГА И ИЗСТАВЕНАТА ШЕХЕРАЗАДА

От италианската литература в пълно забвение почиват костите на Ариосто, Тасо, Петрарка и Бокаччо; великите хуманисти Бруно и Кампанела не са били чути на български език; Голдони се спомена едва напоследък и то от театралната сцена, не от страниците на книгите. За испанската литература можем да кажем, че тя напъва „неизвестна земя“. От нея знаем само „Дон Кихот“ и... Бласко Ибанес! Бедният Лопе де Вега, който написа хиляда и четирисотин пиеси е повече от седем милиона стиха и се смята, справедливо или не, за втория драматург в света след Шекспир — да беше жив, сигурно би се обезсърчил, ако науче

ше, че дори и четири от пиесите му не са издадени на български! Много отдавна не е бил смущаван по кой и на другия негов равностойен събрат — великия Калдерон. Лирни, като Гонгора, Зорилия, Харченбуш, които са може би от ранга на Юго или Леопарди, не се познават даже и по имена. Същото е и с писатели, като Ечегарай, Аларкон и Галдос, които наричат „испански Балзак“ (от него „Мозайка“ преди години е издала само един единствен роман — „Сарагоса“). Най-великият португалски поет, Камоенс, чиито „Лузиади“ се редят между най-големите епични произведения в мировата литература, за последен път се появява на български в една христоматия от миналия век, гимназиално помагало за нашите деца!

Същата картина е и при литературите на по-малките народи, някои от които са ни близки — румънска, новогръцка, унгарска, белгийска (да си спомним само Верхарн), скандинавска. Който пък

ЗА ИЗТОЧНИТЕ ЛИТЕРАТУРИ

там не е и нужно да се дават примери. Поради по-оживените ни връзки с Народен Китай превеждаме по нещо от китайските класици, но все още недостатъчно. Японската литература лежи в пълен мрак. От великата индийска литература познаваме само Тагор, „Махабхарата“ и „Рамаяна“ едва ли ще се преведат в близките десет години. Може би най-мощната азиатска литература — персийско-таджикската — е представена у нас само с два превода на Омър Хайям — Балабановия и Гео Милевия. Сади, Хафиз, Фирдуси, Низами са съвършено неизвестни, макар че техните творби са между най-добрите бисери в съкровищницата на световната класика. И най-послед ние нямаме още едно хубаво пълно издание на безсмъртната „Хиляда и една нощ“ — нещо, с което могат да се похвалят всички европейски страни.

(Продължава)

Сцена из новия български филм „Законът на морето“. Сценарий — Х. Омиер и А. Вогенщайн; режисьор Я. Якимов; оператор Г. Георгиев; художник-постановчик — А. Денков. На снимката: Б. Симеонов — Саши, и Н. Додов — Пецо Скардиката.

Изложба на младите от Института за изобразително изкуство СЛАБОСТИ НА МЕТОДА

От Георги Павлов

Пролетта и младостта си приличат по много неща. Както пролетните бури не ни плашат, защото са предвестници на слънчеви дни с недро небе и уповаващ дъх на излязали ливади — така и грешките на младостта се ползват от снисхождението на зрялата възраст, защото са родени от благородни и смели пориви.

Колко хубави спомени пазим за грешките от своята младост! С такива мисли влязох в изложбата на младите от Висшия институт за изобразително изкуство. Никакви бури, никакви грешки — зад които да прозират неукротимите пориви на младостта, нито помен от волната младежка дързост. Обзема те печал за тези младежи, които сякаш не са били млади. Една сива пуста — това е общата картина с малки изключения в отдела за илюстрация и плакат. А не липсват таланти — те плахо прозират зад общата сивота. Къде се крият тогава причините за това не-

развитие на нашето младо социалистическо изкуство — догматизъм, схематизъм и опростителство. Тези слабости намериха особено благоприятна почва в института, като се има предвид, че някои от най-ярките техни изразители са преподаватели в него — Панайот Панайотов, Иван Керемиджия, Иван Петров, Борис Данков и Бойчо Григоров. А неправилната по много посоки оценка на нашето наследство и механичното пренасяне на съветския опит и то в онова направление, което остро беше разкритикувано на конгреса на съветските художници, се оказа фатално даже за преподавателите като Илия Петров, Дечко Узунов, Ненко Балкански, Боли Петров, Иван Фунев, Марко Марков и Л. Далчев, имена, свързани с връхните достижения в нашето изкуство. И ако те трябва да бъдат винени за нещо, то е за това, че след XX конгрес и Априлския пленум — при ясни указания за отчитане от слабостите, които задържаха правилното развитие на нашата социалистическа култура, не направиха нищо в института, което ясно личи от изложбата на възпитаниците. Даже нещо повече — при опити да се разкритикуват слабостите на обучението в института, направени от загриженост колко съдбата на подрастващите поколения художници, някои и то от най-добрите, от ядрото на здравите сили — така болезнено реагираха, че стигнаха дотам да обвинят критикуващите в опити да върнат нещата назад. Назад ние няма да се върнем, пък и не бихме могли. Но назад ние можем да се обърнем, за да се поучим и то без да се срамуваме, да се доста голяма гордост.

Простетното дело в нашата най-нова история започва от Отец Пасий, дяло Славейков и блестящата плеада от възрожденци — та чак до Димитър Благоев и първите труженици на партията. И въпреки многократните пристъпи на реакционните сили за разгромяването на може би най-демократичната просвета в света, каквато беше нашата, това не им се удаде. Ето кое ни дава не само право, но ни и задължава по-често да се ползуваме от миналото. А по-конкретно, във връзка с нашия случай, нека тези, които така се страхуват от миналото, да си спомнят слузата професор Никола Маринков — който възпита някои измежду нашите най-добри художници — Илия Петров, Илия Бешков, Александър Станев и др., които завършиха академията с ярко определени филозофски наклонности.

Никои — като Димитър Остоич — приеми за правилни критиките, отразени към Института за изобразително изкуство, но не приеми да се оспорва правилността на методите на преподаване — след като имаме решението на ЦК „За състоянието и най-близките задачи на Държавната художествена академия“. Нарядно недоразумение. За правилното възпитание на подрастващите поколения в духа на социалистическия реализъм и любов към народа не само не ни пречи, но ни и задължава да преценим задълбочено метода на преподаване, който самите преподаватели. Какво общо има социалистическият реализъм с бездуховното вулгарно обективистично виждане — сведено до нищото на шестна фотография — на каквото виждане се възпитава нашето поколение през младостта останал нашият освоен капитал за през целия живот. Какво богатство на духа може да бъде бездушната мъртва сивота? И колко сили са необходими, за да забравим това, което сме научили в зората на най-светлите си пориви!

Никои твърдят, че институтът има за задача да научи бъдещите художници на нашата република на здрав рисунък и здрава форма. Настоящата мисловна задача. А кой ще ни отвори вратата към прикрития свят на изкуството? Ако съдим по изложбата из възпитаниците, трудно можем да приемем, че това е най-добрият и единствен метод за постигане на здрав рисунък и здрава форма.

Институтът има здрави сили: Илия Петров, Илия Бешков, Далчев, Фунев, Дечко Узунов, Боли Петров, Марко Марков, Александър Попликов, Ненко Балкански — и може много да се съждава, че не са те първите, които показваха тревога за недоброто състояние на работите в Института за изобразително изкуство.

Институтът има здрави сили: Илия Петров, Илия Бешков, Далчев, Фунев, Дечко Узунов, Боли Петров, Марко Марков, Александър Попликов, Ненко Балкански — и може много да се съждава, че не са те първите, които показваха тревога за недоброто състояние на работите в Института за изобразително изкуство.

В борбата за ново изкуство, в съвременаността с руския театър на социалистическия реализъм, Мейерхолд постепенно се намира на страната на формализма и заострените стилистични форми в изкуството. В търсенето на нов изразни средства Мейерхолд отиде до крайности, които унищожиха човешката правда на сцената и я замениха със самоцелната форма — или импресионизма, или „прозодемата“ („произволенност на костюма“) по-късно е изоставен

Начело на борбата срещу Мейерхолд и формализма стоаха Горки и Станиславски. Горки със своята драматургия, а Станиславски със своето изкуство.

Под напора на критиката Мейерхолд видя редица свои заблудения. Неотдавна светското списание „Театър“ публикува някои материали — главно изказвания на Мейерхолд, от които се вижда, че той бавно, но безболезнено и далеч не докрай се е освобождавал от някои свои заблуди. Затова, когато неговият театър бе изоставен от редица артисти и театралната му зала бе без публика, дойде и закриването на бившия театър на името на Мейерхолд. През 1938 г. Мейерхолд се опита да се преустрои като режисьор — пожела да се учи отново от своя пръв учител Станиславски, който го въвежда в музикалната си студия.

В борбата за ново изкуство, в съвременаността с руския театър на социалистическия реализъм, Мейерхолд постепенно се намира на страната на формализма и заострените стилистични форми в изкуството. В търсенето на нов изразни средства Мейерхолд отиде до крайности, които унищожиха човешката правда на сцената и я замениха със самоцелната форма — или импресионизма, или „прозодемата“ („произволенност на костюма“) по-късно е изоставен

ИСТИНАТА ЗА ФОРМАЛИЗМА НА МЕЙЕРХОЛД

От СТЕФАН КАРАКОСТОВ

След революцията Мейерхолд се опита да изясни и даде една уточнена система за новия, според него „революционен“ театър.

Първата му постановка на „Мистерия Буф“ носи облика и тенденциите на масово-агитационен театър и политически плакат. Но спектакълът, в който се разкриват всички противоречия на неговата режисьорска концепция, е „Зори“ от Емил Верхарн (1920 г.). Тука той скъсва с историческата конкретност, извращава художественото произведение и го подчинява на политическия плакат. Този му експеримент с древната приказка за легендарния герой Ереян предизвика недоволство на Надежда Константиновна Крупа. На 10 ноември 1920 г. той писа в „Правда“, че режисьорът съзнателно търси да поддържа липсата на историческа конкретност в спектакъла. Другарката на Ленин остро критикува конструктивизма и извращенията на Мейерхолд. Ето как ти описва сцената:

„Голям кръг от златна хартия; някаква плоча във въздуха — нещо като аероплан, нещо като дъска, която издига бойците, когато боядисат домовете; някакви кубове, цилиндри и плоскост са шаркани в най-противоположени съчетания. Хората, в цилиндрични дрехи, нарочно груби и нескрасиви, безпристрасти, с камени лица, крепят стиховете на Верхарн“.

Мейерхолд „приспособява“ древната приказка „към руската действителност“. Вместо „бедните“ и „угнетените“ той поставя пролетариата; вместо историческите образи — „буржоазията“, вместо „неприятелски войски“ — империалистическите. Така, казва Крупа, „Прекрасната приказка е превърната в най-обезобразен фарс“, а руският пролетариат е показан като „тъла, която всеки самоволен глумак може да води където си иска“. Крупа излиза глас на протест и настоява за изчистване на текста на Верхарн „да се възстанови“.

Още в първите си спектакли, поднесени като „революционни“ Мейерхолд разкри своето нихилистическо отношение към психологията на образа и даде приоритет на движението пред словото в актьорското изпълнение. Така той търси сложен човешки образ, а специална маска и схематичната социология, или пък се люлеха към самоцелната форма.

Това се вижда най-ярко в работата на Мейерхолд върху руската класика. Той се опитва да доближи класиката до съвременността, но така, че от класиката не остане нищо. Класическото произведение се раздробява на епизоди, вмъкват се нови епизоди, взети от други съчинения на автора, или пък се пишат съвсем нови. Вмъкна произволно нови герои, а установените класически образи довежда до социологическа схема.

Постановката на „Лес“ (1924) е футуристично-конструктивистична. Писателя на Островски е разкрит в план на буфонада, а Аркашка е интерпретирана като народен комедиант, като испански гразно или старинен скомарох. Редица герои са с маски. Например, Восмибратов е с маска на вълк (нале и търговец), а Буланов е с спортна фла-

нелка и със зелена перука (още е млад). Действието започва с религиозно шествие от поп в злато, със златна брада и мустаци. Слугата Карп е млад и се тъквува като слуга от неговския период. Прекрасната Ксюшка е домашна помощничка от епохата на НЕП, влюбена в Карп. Сцената на срещата в гората е съкратена. Всички се слушат по един лъхтателен момент. Действието става на него и под него. Улита прави педикури на Гурмижска, чиято крака са в един леген вода.

Станиславски не е посещавал спектакли, но когато му разказват как во става в театъра на Мейерхолд, той заявява, че това е „шарлатанство“. Изказване на Станиславски е записано от Н. Горчаков в „Режисьорските уроци на Станиславски“. Станиславски нарича работата на Мейерхолд „фокус“.

„Ревизор“ бе спектакъл, изграден напълно в духа на символистическите концепции. Великата народна комедия е разбита на епизоди. Такива бяха взети от другите произведения на Гогол. Вмъкнати герои, цяла група офицери, влюбени в Мария Антоновна. Хлебарски се движел с един офицер, с когото играе на карти и т. н. Безсмъртната комедия довежда до празен фарс.

Образът на Осиб е принижен до селски момък, който не весели улични песнички. Хлебарски се преоблича във военна униформа. Всички образи са подчинени на клоунадата.

Най-важният недостатък обаче е, че словото на Гогол калкото и малко да е останало в преработката, е изгаснало на заден план и в спектакъла господства жестът и актьорската игра.

По ощото време Мейерхолд води най-остра агитация за отчуждение и непризнаване на старите руски театри — МХАТ и Малый театър.

Мейерхолд прокламира своите възгледи в известния МАНИФЕСТ на неговата система — „Театралният Октомври“, появил се през 1926 г. Това е един обширен сборник под редакцията на Мейерхолд. Знаидал Райх, Глазов и Федоров, в който е изложена цялата естетическа и практическа програма на Мейерхолдовата театрална система. Какви въпроси бяха прокламирани в „Театралният Октомври“? За основа на театралния спектакъл се вземат традициите на японския театър Кабуки и тези на старинния немски театър... т. е. зрелищното действие. По отношение на работата с актьора се прокламира „нова техника“ — биомеханиката, а в декоративна — конструктивизмът. „Вместо живописната декорация — писа един от авторите на този сборник, — която се стреми да предизвика в душата на зрителя съзвучащи настроения и възторг, се появява СТАНОКА, който дава възможност да се развие динамически действие“.

По сцената се явяват чудовища и въгловати форми, плащания, асансьори, подвижни шатрове, подвижни тротуари. От актьора се изисква да възпроизведе пантомимата и масовата групов игра, която трябва

ХИЛЯДОЛЕТНИ ГРОВОВЕ, ПОКРИТИ СЪС ЗАБРАВА

Да почнем с античната литература. Назремето няколко епископа, на първо място проф. Ал. Балабанов, създадоха с преводите си известия, макар и бегла представяла у българските читатели за литературна съкровищница на древността. Тези хора сложиха началото, но никога не го продължиха. Преводите на Балабанов, въпреки че са точни и добросъвестни и в миналото са представлявали крупни културни придобивки, вече не ни удовлетворяват напълно откъм художествената ни страна. Ние бихме чули с радост да прозвучат още по-мощно на български такива гиганти, както Есхил, Еврипид, Аристофан (последният бе чествувал от Свевонията съвет на мира, но и това не помогна да се издаде отново!) Който от нас познават лириката на Сафо, Пиндар, Анакреон? Все още няма един цял, издържан, високо художествен превод на Илиада (Разцветников преведе само няколко песни) и Одисея. Не сме по-добре и с Енеида. Марк Аврелий, Катут, Проперций, Тибул, те ни са познати — и то не всички — само от откъси из някои стари христоматии. Какво да кажем за Плутарх?

От него са преведени само четири-пет животински и то преди години! Почти недостъпни са и другите големи истории на древността, които са интересни и досега за нас както със своята мъдрост, така и с прекрасния си стил — Херодот, Тукидид, Тацит...

РУСКИТЕ И СЛАВЯНСКИ КЛАСИЦИ

Но да оставим древните в хилядолетни ни гробове и да се обърнем към класиката от по-ново време. Без съмнение най-добре е представена у нас руската класическа литература и то с пълно основание, тъй като ни е най-близка и сродна. Дори и тук обаче има много празнини за попълване. Ние нямаме нови, от последните три-четири десетилетия, преводи на Жуковски, Батюшков, Фоминин. Вярвам всички ще се съгласят, че Пушкин и Лермонтов заслужават нови пълни издания. Като че недостатъчно внимание се отделя на стария Островски, Колюнов, Надсон, Фет, Блок, Есенин и др. Не отдаваме заслуженото и на другите братски славянски литератури. Всички знаят колко много са се влияли нашите възрожденци от украинските писатели. А едва преди няколко

ГРАЖДАНИ И ГОСТИ НА СТРАНАТА ДСП „БАЛКАНТУРИСТ“—ВАРНА

ви предлага най-добри условия за вашата летен отпъх: просторни плажове, обзаведени със спортни съоръжения, комфортно мебелирани хотели в местността „Златни пясъци“, вкусна и художествено оформена кухненска продукция, богат асортимент от качествени напитки.

Всички ресторанти в града, курорта „Варна“ и „Златни пясъци“ разполагат с достатъчно места за обслужване на граждани от страната.

Очаквайте в близки дни откриване на ресторант „Казино“ в „Златни пясъци“ и гостуване на чешки и румънски оркестри. Посетете славянския Черноморски бряг: за да прекратите незабравими дни сред красива природа и културно обслужване на ДСП „Балкантурист“.

За ангажимент на легла търсете тел. 47—41 и № 6-13-31.

От дирекцията

ФИЛМОВИЯТ ФЕСТИВАЛ В КАРЛОВИ ВАРИ

(Продължение от 1-а стр.)

зана с умилителна обич и пражски инстинкт, тук Шейклин ни поднася реалистична сатира, охладена и лишена от детайли... Трудно се скрива един голям възрастен човек... Шейклин на Хашек не се забравя, Шейклин на Шейклин бързо изобличава... Но за това пък да благодарим на актриса М. Колески — той е създава един блестящ фелдаурат, един Ото Кац с главно О...

Рудолф Стал, оператор на филма, каза на една вечер:

ше и не знаеше къде да донесе големи букети цветя. После лампите угаснаха...

Пред нас е един нов свят — нажежен от тропика, нечовешките страсти и садизъм. В централен Парагвай властимащител владее колониалният Макс Форкел, Заробил туземните племена и стотици бели хора, дошли по различни причини от цяла Южна Америка, той е сипял цената на човешки живот до един оловен куршум. Който дойде тук, в плантацията Пантита, не се връща. Не се връща нещастният Оливiero, чий-

та, топлият темперамент на страните, говорещи испански и португалски език, се разпалва. Мексиканските, аргентинските, бразилските и парагвайските делегати запяха съветския химн и разцелваха заедно с възторжени викове на руски език:

— Да здравствуват Советският Союз!

Продуцентите и търговците от федералната република ръкопляскаха сдържано и топлях лъжички си в жълтото „амралино“ (сладолед), а западните журналисти се усмихваха любезно, да затопят писалките си в маслото, като се върна в своите страни, и да напишат изобличителни статии за влиянието на червената опасност сред страните от Латинска и Испанска Америка.

Нищо чудно. Тези страни купуват нашите филми без боза. Те посещаваха нашите „прожекции“ с търговски цели, харесаха графика на Жаново, аплодираха „Урок на историята“...

Беше вечер.

РАЗГОВАРЯХМЕ С ВИКТОР ГЕРТЛЕР

заслужил деятел на изкуствата на НР Унгария, лауреат на премията „Кошут“. Говорихи бяхме за унгарските режисьори, за новите тенденции в развитието на филма, за социалистическия реализъм. Край нас мина измислен възрастен човек. Запознах се с него. Той беше скромен и сдържан, вървеше сякаш на пръсти, да не го забележат, да не направят впечатление. Този човек беше големият унгарски артист Ерико Сабо.

И той умря на екрана, във филма „Г-н професор Анибал“. Много се спори за неговата смърт, дали не е измислен, дали е вярна. Той

Китайската артистка Пай Яне — главна изпълнителка във филма „Новогодишна жертва“.

умря в ролята на професор Анибал, защото нямаше друг изход. Неговите очи се срещнаха с очите на двете деца, на които той винаги беше казал да говорят истината. Той направил опит да излъже, да се спаси от хилядите фашисти, които тичаха по петите му. Заста на краен на крепостта, погледна тъжното небе. Нямаше сили да се бие, беше стар и не знаеше как се удържало. А те му показваха, хората — хвърляха по него камъни, ревяха. Той отстъпи, падна от стената. Покриха го с вестник, един латернаджия мина по пътя и му извърши последната поща...

Ерико Сабо показа блестяща артистична игра. Неговият Бела Ниуд беше един от най-сериозните образи на фестивала, а филмът „Г-н професор Анибал“ радостен напредък на унгарската кинематография. Създаден от режисьора Золтан Фабри, той показва смелост и шурм на унгарците към реализма и истинското киноизкуство — изкуство на темите от живота, на ярки образи, на трайно въздействие, на идейна яснота...

ВАСИЛ ПОПОВ (Краят в следващия брой)

В МОСКВА С МЛАДЕЖТА ОТ ЦЯЛ СВЯТ

(Продължение от 1-а стр.)
НАШАТА ДЕЛЕГАЦИЯ

Както е известно, тя се състои от 1200 души. В московските концерти зала, по естради и подиуму се показват изкуството си Понерският симфоничен оркестър с диригент Вл. Симеонов, Девическият струнен оркестър с диригент В. Стефанов, хорът на девойките с диригент Б. Бочев, академичният хор „Георги Димитров“ с диригент Ангел Манолов, няколко ансамбъла за песни и танци, танцови групи, редица индивидуални изпълнители — певци, инструменталисти, танцьори.

Според досега установената програма на 2 август във филмала на Българския театър българската група ще изнесе концерт с тържествена национална програма. Концертът ще бъде повторен. Освен това през цялото време на фестивала — 15 дни — българската група ще изнесе

концерти със самостоятелна програма в Колонната зала на Дома на съюзите, във филмала на Малий театър, в концертната зала „Чайковски“, в дома на културата „Ленин“ и др.

НАП-ВАЖНИТЕ ПРОЯВИ

Един от най-важните и най-масовите мероприятия, предвидени в програмата на фестивала, ще бъдат многохилядната демонстрация, посветена на мира и дружбата между народите, вечерта, посветена на солидарността с младежта от колониалните страни, засаждането на Парка на дружбата, празникът на девойките, празникът на работническата и селската младеж. Ще се състоят и два карнавала — студентски и общ, ще има бал в Крепостта, тържества на Москва-река, циркова кавалкада и пр.

III МЛАДЕЖКИ ДРУГАРСКИ МЕЖДУНАРОДНИ СПОРТИВНИ ИГРИ

По време на Шестия световен фестивал на младежта в Москва ще се състоят и III младежки другарски международни спортни игри. Те ще бъдат открити на 29 юли на стадиона „В. И. Ленин“. На тях игри ще се провеждат състезания по 23 вида спорт. В тях ще участват около 7,000 младежи и девойки — спортисти от повече от 50 страни. Между участниците ще бъдат и един от най-видните спортисти със световна слава: бразилският лекоатлет Ферейро да Силва, новозеландецът Рид, австралиецът Лауренс, известният спринтер, от о-в Тринидад Агостини, японските гимнастички Ою и Токемо, борецът Сасахара, френският шансист Делбюф, румънският гребец Ротман и много други.

М. ШАКЛЕ

СЪВЕТСКАТА МУЗИКАЛНА МЛАДЕЖ В НАВЕЧЕРИЕТО НА ФЕСТИВАЛА

Москва, юли

За младите съветски музиканти VI световен фестивал е събитие от огромно значение. На районните, областни и републикански фестивали, организирани тази пролет почти във всички краища на страната, съветската музикална младеж показва отново творческите си възможности, появява се нови таланти, които радват със своята свежест и ярлост. Музикалната прегледна и конкурс, организирани по време на тези фестивали, представяват своеобразен творчески отчет на младите музиканти. И може би една от най-съществителните страни на този отчет, на целия предфестивален художествен подем е, че в тях се подчертава някои от основните линии, характерни за съветската музикална култура. Интересен и показателен в това отношение може да бъде един бегъл анализ на резултатите от общоюношеските музикални конкурси, посветени на фестивала.

На първо място тук прави впечатление жанровото богатство и разнообразие. Наред с класическите инструментални видове и жанрове, като музика за пиано, струнни инструменти, духови инструменти, класическо пеене, класически квартет, бяха застъпени и такива ярко демократични жанрове, като народното пеене и народните инструменти. Последните завоюваха на съветския младежки брой златни медали (84, докато пияните златни медали 23, струните инструмент 53, а духовите 33). И този резултат не е случаен. В конкурса по народни инструменти участваха 11 републики. Високото майсторство показва напр. секстетът от балалайки, които изпълняват класическа програма. Неизгладимо впечатление остави със своето ярко, високохудожествено изпълнение Киргизият ансамбъл от камузи (Киргизия народни инструменти). Състезанието по народни инструменти показва изключително високите постижения и професионалното майсторство, постигнати в това изкуство в отделните национални републики.

Като говорим за бурния растеж на националните музикални култури, показан на общоюношеските предфестивални състезания, не можем да пропуснем факта, че I премия за класически квартет, жанр, изиск-

ващ от изпълнителите голяма музикална култура, ярлост и дълбочина, спечели Азербайджанският квартет, в състав — двамата братя Алиев, Тагиев и Сена-Заде.

Наред с РСФСР активно участие в конкурсите взеха Украйна, Армения, Естония, Киргизия и Латвия.

Особено място в класирането зае богатият с художествени традиции Ленинград. Огромно впечатление направи младата ленинградска балерина Осипенко. Нейното изключително дарование още в близко бъдеще несъмнено ще завоюва световната сцена.

На предно място в конкурса безспорно е Москва начело с Московската консерватория и второто по величина висше музикално учебно заведение в столицата — Музикало-педагогическия Гнесински институт.

Измежду индивидуалните постижения на конкурса трябва да споменем няколко имена, които ярко се открояват на фона на множеството отлични солисти. И на първо място младата цигуларка Шахмурзаева от Московската консерватория. Тя въздействуваша с неотразима сила, с някаква няхрена целеструменност, на която се подчиняват и съвършената й техника, и ярко емоционалната страна на нейното изпълнение. Интересен своеобразен изпълнителски облик показва цигуларите Марков (Музикало-педагогически Гнесински институт), Данченко, пианистите Мисеорова, Голдас, виолончелистката Шаховская и др.

Това, което характеризира всички тези млади, талантливи солисти, е художественото единство между високото професионално майсторство, артистическата индивидуалност и стремлението към дълбоко, жизнено правдоно разкриване на съдържанието, което е и основата на съветския изпълнителски стил въобще.

В близки дни изкуството на младите съветски музиканти ще стане достояние на хиляди младежи, гости от всички краища на света. То е мощно оръжие в борбата за мир, за взаимното упознаване и дружба между народите.

Н. НАПЕТОВА

В новия брой 7 на сп. „Наша родина“ са поместени:

Кореспонденция от Москва пред откриване на Световния младежки фестивал — от Сп. Герго; репортажите: „В печатния Г. Димитров“ — от Ив. Юнков; „Скити от едно пътуване“ — В. Цонев; „Един ден преди шест века“ — от Ив. Гълъбов; „Най-малките киноартисти“ — от В. Захариев; „Великото нетърпение“ — очерк от М. Колцов; „Кларета Цеткин“ — биографичен очерк от Г. Георгиев; „Созвонски аквариум“ — стихове от Др. Петров; „Капка чест“ — разказ от Ст. Даскалов; „Един от тези, които се борят против атомната опасност“ — очерк за голямата лекар-хуманитет — Екваториална Африка д-р Швайцер; интервю с О. Василев за съветската литература и неговото творчество; бележки за Общата художествена изложба 1957 г. от Н. Балкански; статия от Л. Розенщайн „Няколко дни от другия свят“; фотоочерците: „Язлукът „Академик“ от Ив. Далчев и „Хотелите на Балкантурст във Варна“ — от К. Войнов и Т. Абазов; хумористичен разказ от Дон Базил; басни от Б. Банов; карикури от германския карикатурист К. Кламан, Карандаш и Г. Станбюлдски; Берлинска мода, забавна страница и др.

Новият брой 7 на сп. „Наша родина“ е пуснат в продажба по буците и павилионите на РЕП.

Сцена от съветския филм „ВИСОТА“

— Ние правихме Шейк, но той излезе по-силен от нас... Хубаво е, че четите показваха обективност.

Големи спорове. Сега не за Радж Капур, а за югославския филм „Големите и малките“. Като свърши прожекцията, публиката пет минути ръкопляска. Въздействието на електризиран салона. Беше умряла на екрана един човек, в борбата, без да желее да е борец. Друг човек (актьорът Л. Тадин) съдържа и дълбоко ни беше разкрил образа на преследван от нацистите, сръб. Стара истина — в трудни мигове на върховно изпитание няма трети път — или-или... Но превърна майсторски с конкретни хора-герои, със завидна режисура. Действието се развива на една нощ в една стая. Няколко човека, множество филмови детайли и доста прекаляване с напрежението. Но няма в живота не може да се случи така? Може, животът често пъти е по-страшен.

Вторият югославски филм „Проклетият пар“ на режисьора Велимир Стоянович също беше предмет на спорове. Изграден върху доста прясен сюжет, изпълнен с комични ситуации, филмът разкрива вечната жажда за пари. Парите променят хората. И родената от тази жажда драма се губи зад един неубедителен поглед към съпротивата, зад няколко наизмислени съчетания на трагичното с комичното.

След като десет дни Изабела Сарли беше красавица №1 на фестивала, дойде моментът да я видим на екрана. Аргентинска актриса, играе в първия парагвайски филм, за пръв път се снима! Интересът беше огромен и в задушната зала едва се дишаше. Сарли се смущава-

то баша е загинал, притиснат от едно огромно дърво. Оливiero е разпнат на четири кола. За една нощ хиляди мравки го изяждат. В тази тягостна, безнадеждна атмосфера, в този тъмнежинов жената на Форкел се влюбва в белия роб Хулио. Той я отбига но не може да погледне любов и омраза. Хулио подготвя бунт на белите и черни робини. Предаден от един работник, Хулио е подложен на страшни мъчения и определен за храна на мравките. Флавия (Изабела Сарли) го спасява. Робите се вдигат на бунт и ликвидират колонизатора заедно с неговите помощници-убийци. Не преминава да свърши, Форкел убива жена си Флавия. Разбит от смъртта на любимата си, Хулио е подкрепен от своите другари и остава в плантацията, където заедно всички ще обработват земята в приятелство и братство, защото са я заслужили с кръта си...

Филмът носи всичките белези на натурализма, еротиката и липсата на опит. Режисьорът Армандо Бо, който изпълнява ролята на Хулио, е въпреки всички сили и с много любов е правил филма. Но не е могъл да избегне самоцелното разговане на Флавия (петнадесет минути камерата търси всички закръглениости на прелестното й тяло), натуралистичните, страшни сцени. Въпреки това филмът възбужда със своя остр същностен протест, с намерения изход в колективната борба и колективния труд. Това е филм със социалистически идеи, филм, който може би звучи програмно за народите на Латинска Америка. И не случайно на приема в Маринске Лазне, когато словашката словинска задущи ритуала и съдържано-

НАГРАДИТЕ

На 21 т. м. бяха обявени наградите на Х-я Международен филмов фестивал в Карлови Вари. Голямата награда на фестивала получава индийският филм „Под покрива на нощта“ — режисьор и главен изпълнител Радж Капур. Специалната награда на журито е отсечена на китайския филм „Новогодишна жертва“.

Трите главни награди получават: унгарският филм „Господин проф. Анибал“, съветския „Висота“ и филмът на ГДР — „Лисиц“.

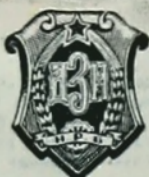
Наградата за документален филм получава френският филм „Нощ и мъгла“.

Наградата за режисура е дадена на полския режисьор А. Мунк за филма „Човек на реалите“ и на югославския режисьор В. Погачич за филма „Големите и малките“.

Наградата за актьорско изпълнение вземат: Ив Монтан, Симон Синьоре и М. Демонжо за филма „Салемските вешници“ и българската актриса Цветана Арнаудова за ролята на баба Парашкева във филма „Урок на историята“.

Наградата за най-добър сценарий е присъдена на Тосио Ясумину за сценария на японския филм „Мъжът-дьявол“.

Наградата за млади творци получава италианският филм „Жената, за която се говори“.

ДЪРЖАВНИЯТ ЗАСТРАХОВАТЕЛЕН ИНСТИТУТ започна сключването на смесени застраховки „ЖИВОТ“ и за срок от ПЕТ ГОДИНИ.

ГРАЖДАНИ, възползвайте се от новите застрахователни условия!

„Поет“

Сценарист на този филм е писателят Валентин Катаев и следователно действието се развива в Одаеса. Авторът темпераментно и скицирал интересни, възбуждащи моменти от борбата на любимия си роден град в първите дни на съветската власт. И в тази сценка има много живот, има истински революционен патос. Но поинакво те са твърде много „скици“ — с бегли шрихи върху някои образи, с недоуредено обща композиция. Герой на произведението според заглавието и номерието на Катаев е поетът-юноша Коля. Неговите съграждани, революционният кипес в Одаеса представяват само среда, в която той действа, развива се и пазява идеята на автора.

И тук както в най-добрите си творби Катаев е съчетал топлината и нежността на израз с пламенния искрен патос на революцията. Топлотата и патосът на автора са характерни и за филма. Тях са търсили и постановчикът Б. Барнет, и операторът Вл. Николаев, и талантливият актьорски ансамбъл.

Филмът е същинствен богато с богатата кинематографична ерудация и изобретателност. И в общата ритмична композиция, и в решението на отделните епизоди режисьорът без какъвто и да било натрапчивост постига силно въздействие. Наситените с напрежение кадри на спасяването на осъдените от „спатбарите“, нахлуването на белогвардейците и мн. др. са осмислени с най-обикновени битови подробности; по-сложните сцени от живота на героите — пренасянето в новите квартири, подготовката и отпразнуването на Първи май носят динамика на бурно време. Целият разказ е едновременно приповетка, обаятелна от романтиката на революцията и нишеен със своята на реалния живот.

Освен обаятелна образ на младия поет Тарасов, преследван от даровития и дълбоко автор Дирекция, ярко въздействуват на зрителя и образите, възпитани от изпълнителите: Феодорова — майката на Коля, Крючков — матрост Царюв, Измикина — Олга, Даринов — белогвардейският поет Орловски, Алейников — войникът и др.

Патосът, жизнеността и поезията на този филм го правят пламенен и убедителен пропагандатор на великите идеи на Октомври.

НОВИТЕ ФИЛМИ ПРЕЗ СЕДМИЦАТА

„Вълшебникът

Абдурахман“

От ПАНЧО ПАНЧЕВ

Приключението на един вълшебник в СССР, разказан от съветския писател Л. Лагин в една жива, увлекателна и весела детска повест, са основа на също така жива, увлекателна и весел филм „Вълшебникът Абдурахман“.

Престоял хиляди години затворен в една старинна бутилка, по прищява на случая добрият магьосник Хасан ибн Хотаб попада в съвременната светска действителност. Слънчеването на неговите древни представи за живота и за отношенията между хората с това, което вижда — фантастичният дор за един вълшебник напредък на техниката и възможностите на днешния човек, сравнени с равнието на неговото време, пораждат безброй забавни положения. Надарен със смело въображение, авторът изгражда върху тези положени реална интересна сцена, много от които са зърна на епизодите във филма.

Постановчикът Г. Казански се е старал да запази характера на книгата, нейната увлекателност и остроумие и до голяма степен е успял. Филмът е пропит от жизнеността и чувството за хумор на Лагин. Личи и благородният стремеж на режисьор и оператор да догонят творческата фантазия на писателя. В това отношение обаче, може би поради техническите трудности, с които е свързано реализирането на филм с такъв жанр, сполуката на екранизаторите не е пълна. Докато един епизод (например „Футболният мач“) ни карат да се възхищаваме на изпълнението им, други („Пътването с летищото килимче“) — са сравнително бедно разработени.

Качество на филма е играта на актьорите. Без да претрупва героя си с прекалено много подробности, към каквито образът предразполага, актьорът И. Волков оживява на екрана един твърде „истински“ и твърде забавен вълшебник. Естествено, запазвайки ярки характеристики на възрастта си, играт действа А. Литвинов — Волка, и Г. Хузов — Желя.

Играден върху извиредно оригиналното хрумване-пародокс: вълшебник в нашата нова действителност, този филм заедно с многото

непосредствен смех поднася на зрителя леко, ненапращащо се и идеята, че нашето „сиво“ всекидневие е по-богоато дори от фантастиката на ориенталските приказки.

„В каналите“

Полският филм „В каналите“ е една художествена творба, която предизвиква коренно противоположни оценки. Различни не само в група зрители, дори само между двама души. Всички отдели човек приема филма и с „да“, и с „не“ — с възторг от изключително високо професионално умение и жизнено чувство на авторите и с недоволство от пълната предвеща безперспективност на всички показани съдби, от болезненото въздействие на произведението.

Това въздействие започва още в първите кадри, съпроводени от музика, която биеше прокобата на героите. Намесва се и говорителът и гласа на предопределението известна, че героите живеят последните си часове... Малък подем в настрояването настъпва и сцените на прехват с германците — боя, и след това въстанието слизат в мрачните канали... запинаги, придружени пак от непрекъснато изтъняваща в диалог и състояния мисъл, че те непременно всички ще загинат...

Германците на авторите, струва ми се, е в психистичната въздействие на произведението, която по-малко изглежда търсена. А тя не е единствено възможната, дори при неизбежната гибел на всички герои. Получава се така, че идеята на филма — „Ето плодотворна на войната, на фашизма!“ — проблясва в съзнанието ни само някъде до средата на разказа и веднага след стрелбата на германците потъва в тъмнината на каналите. И на мястото на дълбоката хуманна идея тук-там неуспешно се прокрадва нещадно разсъждения за смисъла на борбата.

А може би не на всички „В каналите“ въздействуват потискащо? Може би положителните качества

на филма — а те са наистина много — насочват някои от зрителите (да не те са повече!) направо и единствено към гневно отричане на войната и фашизма. Майсторството на авторите принуждава зрителя да следи всичко с приковано внимание и то кара да изживява тежко ужасните последни часове на героите.

След началния текст на говорител дълга време действието тече почти без диалог; героите отронват по някоя къса реплика, безмълвно живеят последните си часове. Но колко много съдържа сега всяка тяхна дума, колко заглушително говори... тишината, която тегне

на екрана в секундите преди очакваното нападение. И с тези къси реплики, в тази тегнеща тишина израстват образите: командирът, помощниците му, двете момичета... композиторът. Всички се борят срещу фашистите, всички са влюбени в живота и се страхуват от близката смърт, всички имат слабости. Но никой от тях не може да бъде опрличен на друга му. Индивидуализирани истински художествено, героите живеят в почти еднакви — за всички — обстоятелства различно, по своему.

Образите, талантливо създадени от сценариста Ставнински и разработени от постановчик Вайда и оператора Липман, са възпитани с дълбоко осмислена изразителност от актьорите.

Според заради въздействието си, „В каналите“ е един силен филм на големи майстори.

ОТ 29 т. м. ДП „РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ФИЛМИ“

пуска по екраните на кинотеатрите
НОВИТЕ СЪВЕТСКИ ИГРАЛНИ ФИЛМИ

ВИСОТА

Сценарий — М. Пелага
Постановка — А. Зархи
Оператор — В. Монахов
Музика — Р. Шейдлин
В главните роли: Николай Карнович — Балау, В. Макаров, М. Стриженова, Б. Сято, С. Романов, Е. Максимова и др.

Граждани, гледайте новите филми „ВИСОТА“, „СЪРЦЕТО БИЕ ОТНОВО“ и „КАПИТАНЪТ ОТ КЪОЛН“.

Сърцето бие отново

Сценарий — А. Галич
Режисьор — А. Роом
Оператори — Л. Крайневков, А. Харитонов
Музика — М. Чулаки
В главните роли: В. Тихонов, Н. Симеонов, А. Абрикосов, Л. Гурченко и др.

Немския игрален филм — продукция на ДЕФА КАПИТАНЪТ ОТ КЪОЛН

Сценарий — Хенрик Кайш, Ми-хаел Чесно-Хел
Режисьор — Златан Дудов
Музика — Вилхелм Нееф
В главните роли: Ролф Лудвиг, Ервин Гершонек, Елзе Волц, Кристел Боденщайн, Манфред Боррес, Мари-Луизе Етцел, Йоханес Арне и др.

БЕРАНЖЕ

Свещеният съюз на народите

Видях Мирът да слеза на земята,
да пряска злато, класове, цветя...
Престана да гърми, замря войната
и чух Мирът да казва на света:
„По храброст ви сте равни, помислете,
французи, немци... чуйте този зов,
в свещен съюз, народи, се сплотете,
подайте си ръце с любов.“

Тежи над всички ви омраза дива,
на сън ви стърска грозният и глас.
Земята раздвете справедливо;
ще стигне тя за всекиго от вас.
Далеч от щастие — към боевете
ви водят никакви десет сурове;
в свещен съюз, народи, се сплотете,
подайте си ръце с любов.

Подпалват се сяден дом, на вътр
премисля и при вас бедата яла,
а щон истинат от пожар нивата,
затова плути в издръжжана теда
и с кръв са напоили класовете
край всеки отуспал граничен ров...
В свещен съюз, народи, се сплотете,
подайте си ръце с любов.

Пристига крал между разваляните,
останали в града след кървава бой,
със синьотр сочи и брзи душите
и красната печалба смята той.

* Стихотворението е отбелязано от К. Маркс, който много високо оценява песните на Беранже, като едно от най-добрите.

А вие шо? Така стоят овете
пред вълн, дошъл в копарата на лав...
В свещен съюз, народи, се сплотете,
подайте си ръце с любов.

От Марс се отрече, със закони
във своите страни сложете ред;
на джипите бездлинни с корони
не дайте кърва си замянед
и от звездна лъжливи се пазете —
успават те в небесния покров;
в свещен съюз, народи, се сплотете,

подайте си ръце с любов.
Да си отидете най-погреша човека,
хлани предлинни да не му тежат,
заспават нивата, пейте — нека
кучуството да служи на мирът.
Надеждата да сбир плодотворе,
които ще даде животът нив.
В свещен съюз, народи, се сплотете,
подайте си ръце с любов.

Така говореше Мирът пред мене
към хората от всичките страни...
Настъпна есен необикновена! —
напомняща за пролетните дни;
със вино чужденето почерпете,
защото да си тръгва е готов!
В свещен съюз, народи, се сплотете,
подайте си ръце с любов.

Есента на 1818 била забележително хубава във Франция.

От френски: Пенчо Симов

КУЛТУРНИ ВЕСТИ
ОТ ЧУЖБИНА

Една френска фирма е записала на бавновъртаци се грамофонни плочи главните трудове на Карл Маркс. Първата и втората част обхващат принципите на диалектическия материализъм, третата част — икономическите науки, а четвъртата представя Маркс като полемизатор. Тезисите четя Жерар Фидин.

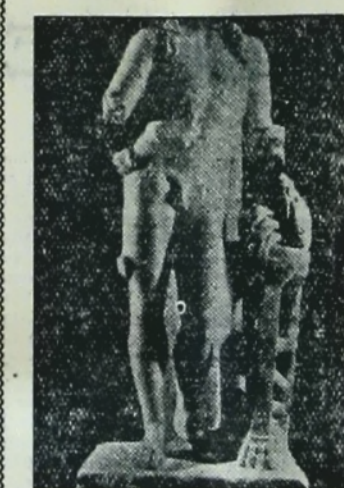
Голяма сензация е предизвикала наскоро издадената в Париж книга на Апри Пуай „Корней под маската на Молиер“. Тя съдържа редни новини, които засягат убеждението, че под името Молиер се крие всъщност Корней и че в някакъв случай Молиеровите комедии не могат да се припишат на актьора Жан Батист Показан. Голям брой френски литературни изследователи са се нагърбили със задачата да осветлят окончателно проблема: съществувал ли е наистина Молиер?

През м. юли в Дъблин се е състояла Фестивал на ирландските драматурзи. Представени са били изключително интересни ирландски автори. Най-голям успех е постигнал У. Б. Интс, лауреат на Нобелова премия, от когото са били представени не по-малко от десет пьеси.

В театър „Ковент Гардън“ в Лондон се е състояло първото цялостно представление на операта „Троичните в Картанген“ от Берлиоз, композирана през 1858 г.

Колекцията на дружеството „Фредерик Шопен“ във Варшава се е обогатила с важен ръкопис. Касасе за едно писмо на Шопен до неговия приятел Войдех Гржимак.

Ръкописът е бил открит в една антикарница в Париж и ще бъде поместен във втория том на годишника „Шопен“, издаван от Дружеството.

Майсторите за майсторството

ЛЕСИНГ за актьорското изкуство

Из „Хамбургска драматургия“ (откъси)

Поучителните сентенции трябва да се заучават много добре. Те следва да се произнасят без пауза, без ни най-малко колебание, съвършено плавно и с лекота, за да изглежда, че не са плод на усилие на паметта, а направо са изпущени на актьора от дадените положения на нещата.

Необходимо е също фалшивата лъжливост да не ни излъчва по-голям, неговият не разбира тониз, който говори. Безукорно явност и точност на тона му трябва да ни убеди, че той се е промислял напълно от смисъла на собствените си слова.

В случай на нужда и папагалът може да се научи на верно произношение. Колко далеч е актьорът, който само разбира известна реч, който актьора, който същевременно и я чувства. Думите, чийто смисъл сме разбрали веднъж и които са се запечатали в паметта ни, може твърде ядро да се предават, даже ако наистина умее заедно с странични неща, но в такъв случай чувството е невяжово. Чаялата душа трябва да взема участие в това, което се говори; трябва да се съсредоточи всичкото внимание изключително върху речта и тогава...

И тогава може да се случи у актьора да има действително много чувство, а да ни се струва, че то отсъства. Чувството възбужда едновременно и вярата. То може да бъде там, където не го забелязват; могат да го намират там, където съвсем го няма. Наличеството е нещо вътрешно, за което можем да съдим само по външни прояви. Може да се случи, че някакви особености в устройството на организма съвсем да не допускат тези прояви или да ги отслабят и направят даусмислени. Актьорът може да има черти на лице и израз на тон на гласа, които не сме свикнали да свързваме с други способности, със съвършено

други страсти, съвършено други настроения от тези, които той е длъжен да покаже и изрази в дадената минута. В такъв случай колко е голямо изкуството, колко е голямо овладяването, ние няма да му повярваме, защото според нас той противоречи на самия себе си. Напротив, друг актьор може би е щастливо одарен: физиономията му е изразителна, всичките мускули му се подчиняват леко и бързо, гласът му е способен да предава такива тънки, такива разнообразни отенъци, наркато той и всички висока степен и надарен с всички средства, нужни за пантомимата, че в такива роли, които той не играе самостийно, но поддържа на някаква хубава образ, че ни изглежда проникнат от най-дълбоки чувства, а при това всичко, което той говори и върши, е само механично изпълнение.

Несъмнено такъв артист, без да се гледа на неговото разполагане и студенина, е много по-полезен за сцената от първия. Ако той достатъчно дълго време е поддържал на други, то накрая у него се е изработил известен неговият запас от проява, по който започва да действа вече сам и като ги съблюдава, изработва у себе си (по силата на закона, според който известни душевни изменения, предизвикващи промени в положението на тялото, от своя страна се подхвърлят на външната страна под прояви) известен род чувство, което наистина не може да бъде така горещо като чувството, чийто източник се крие в душата, но все пак е дотолкова силно в момента на игра, че може да извика някои неволни телесни изменения. А неговият само по тяхната наличност мислим, че можем да съдим със сигурност за вътрешното чувство. Да допуснем, че някой актьор трябва да изрази най-силно проява на гняв. Да допуснем, че той даже неправилно разбира своята роля, че той не може нито достатъчно да си изясни причината на това чувство, нито живо да си го представя, за да приведе своята душа в състояние на гняв. И аз говоря: ако той се е обучил само на най-груби прояви на гняв у актьора, проникнал се от истински чувства и умее варно да му подражава — на поривната му походка, грубия тон на гласа му, на потрепенането на устните му — ако той, повтарям, подражава добре само на тези неща, които могат да се знаят, то чрез това неговата душа ще изпадне непременно в състояние на гняв, което от своя страна ще подхвърля на тялото и ще извика в него същите тези изменения, които не зависят от волята.

Голяма част от актьорите правят тъкмо обратното. В бурни положения те изказват общи съобщения с такъв жар, както и всъщност останало, а в спокойни положения те изказват общи съобщения с такъв жар, както и всъщност останало. От това следва, че техният морал не се отклонява ясно нито в този, нито в друг случай и че в първия случай

те са толкова неестествени, колкото са скучни и студени във втория. На тях нито веднъж не им е навяло на ум, че бродярият на морал трябва да се отдели от физичния, че да бродира със злато върху злато — е жалка безумност!

Накрая те развалят всички чисти своите жестове. Те не знаят какви жестове и кога да направят. Ние твърде малко знаем за физиономията на древните, т. е. за съвкупността на тези правила, които те са предписвали за движението на ръцете. Обаче ние знаем, че те са довели езика на жестовите до съвършенство, за което ние не можем да имаме и представа, съдът на който тогава какво са в състояние да достигнат нашите оратори.

Аз съм съгласен, че не трябва да смеясваме древния начин на актьора. Ръцете на актьора днес не са били така красноречиви, както ръцете на мимика. У последните те извършват елементарни речта, у първия само усилват впечатлението от нея. У мимика движението на ръцете не се е състояло от естествен жестове; много от тях са имали условно значение и актьорът е бил длъжен да ги избягва.

Следователно той се е отнасял по-прилично към движението на ръцете отколкото мимикът. И така, във тази безсмислена жестунация особено на места, където се изказват нравствени сентенции! Неуместното разпространение, честото повторение олажда зрителя и накрая опротивява.

Изкуството на артиста заема средно положение между изобразителното изкуство и поезията. Негови висш закон както в живописата трябва да бъде красота, но като живопис в движението, то няма нуждата да придава на позата този израз на спокоевство, който така ни поражда в произведениата на античното изкуство.

Възможно е нашите артисти да не срещат голямо одобрение от страна на публиката при тази сдържаност, към която задължава изкуството даже при изобразяването на най-силни страсти. Но не одобряват! Галерията, разбира се, е голям любител на шума и рядко ще пропусне случая да не направи с гръмки ръкопляскавания хубавите дробове. Да, и немският партер има почти същия вкус, а има и актьори, които достатъчно доко се поздравят от това. И най-апатичният актьор се заплавя със сили към края на сцената; когато следва да си отиде, той изведнъж възвисява глас и прави усилен жестове, без да разсъждава нукде ли се безликата му от това напрежение. Не рядко той даже противоречи на настроят, с което трябва да си отиде, но какво го е грижа за това? Достатъчно е, че е припомнил на партера за себе си, за да му поръкопляска, щом е така до всъщност останало, а в спокойни положения те изказват общи съобщения с такъв жар, както и всъщност останало. От това следва, че техният морал не се отклонява ясно нито в този, нито в друг случай и че в първия случай

ПОСЕТЕТЕ ВАРНЕН-
СКИЯ АРХЕОЛОГИ-
ЧЕСКИ МУЗЕЙ, ЗА
ДА СЕ ЗАПОЗНАЕТЕ
С МНОГОВЕКОВНО-
ТО МИНАЛО НА
ГРАД ВАРНА!

МУЗЕЙТ СЕ НАМИРА
НА УЛ. „ШЕИНОВО“
№ 5 И Е ОТВОРЕН ОТ
8 ДО 11 И ОТ 15 ДО
19 Ч. ОСВЕН СЪБОТА И
НЕДЕЛЯ ПРЕДИОБЕД.

РАШЕЛ

Разказ от Ърскин Колдуел

Всика вечер тя сплизаваше в мрака на малката, тясна улица и се поклашаваше на силно осветената булевард като внезапно привидение — изпаднало дете, оозавало се далек от дома си. Знаех, че тя нитога не идваше преди осем, и все пак имаше вечер, когато пристигах запхнат на пътя цели два часа по-рано и чаках до толения, бодисан в зелено и червено пожарен кран. Откакто я познавах, тя беше закъснявала само два-три пъти и то не повече от десетина минути.

Рашел никога не ми откри къде живее. Тя не даваше да я напращам. При крана, там където започваше малката улица, имаше врата — през нея Рашел излизаше в осем и зад нея тя се скриваше в лесот. Когато можах да я изпратя, тя винаги отказваше, защото баща й не позволявала да дружи с момчета и ме убеждаваше, че ако той ни види заедно, шъл най-безбедностно да я набие, или да я нагонят от къщи. Затова аз спазвах обещанието си и нитога не ходех с нея по-далече от началото на тясната улица.

— Аз ще идвам всяка вечер, Франк — казваше ми и бързо добавяше: — докато ти искаш. Ти само не забравяй обещанието си и нитога не се опитвай да научиш къде живее или да ме придружаваш до къщи.

И аз обещавах всеки път.

— Може би един ден ти ще дойдеш, — прошепваше тя, като докосваше ръката ми, — но не сега! Не минавай отатък крава, докато не ти искаше.

Рашел говореше така всяка вечер. Тя сякаш искаше да ми внуши, че в мрачната на улицата се крие някаква опасност. Там имаше нищо страшно: аз знаех това, защото ние живееше зад пътя и както всички познавах добре квартала. През деня дори често минавах оттам, тъй като тогава съвсем разстоянието до нашата задна вход — особено когато закъснеем за обед. Но след мръкане улицата принадлежеше на Рашел и аз изминавах по нея — боях се да не я срещна или да не чуя нещо за нея. Осне от самото начало бях обещал да не я следя, нито пък да се мича да узная цялото й име. Обещанието си спазвах докрай.

Разбирах, че семейството на Рашел е бедно, защото тя носеше винаги една и съща рокля. Една износена, избляла сина памучна рокля, която нитога не видях изпаднала — аз знаех, че Рашел я пере всеки ден. Отвратено-навремето роклята биваше изкусно и грижливо закръпана, но аз виждах, че плащат ела се държи и се тревожеше със повече и повече. Струвахме се да не би дръзката да се разпадне на парцали и с ужас чаках този миг. Щеше ми се да я купя нова с малкото спестени в банката долари, но все не ми достигаше смелост да я предложа това. Знаех, че Рашел няма да ми позволи да харча спест пари за нея. Където старата рокля се скриваше окончателно, каквото щастие за стори? Бях сигурен, че тогава някъде полица да я вземе. Но докато го казвах, аз винаги тричехте на Рашел все още се държеше.

Веднъж Рашел дойде обута с черни копринени чорапи. Досега тя излизаше на осветената улица с бели си памучни чорапи и нито издъж през годината не сложи други. Но че се една вечер тя пристигна с черни копринени чорапи.

„Налявах се на следната вечер да я видя отново с тях, но Рашел дойде както обикновено с бели си чорапи. Не задавах въпроси, защото се бях научил да не я питам за неща, които биха могли да я осекърят. Но и досега не знам какви бяха ония черни чорапи. Може би ги беше взела от майка си или от сестра си. Ако я бях запитал, тя сигурно щеше да се засмее, да докосне ръката ми, както правеше, когато бихме заели, и да ми разкаже всичко. Но аз не посмях — беше тъй лесно да я обидиш, да й причиниш болка.“

Всика вечер тя излизаше от черната улица, за да дойде при мен, и ние тръгвахме по осветената булевард към вълна с дрогерията.

На отсрещния път имаше кино. Ние влизавме или в него, или в дрогерията. Искане ми се да я заведа и на двете места, но нитога не успях да спечеля достатъчно пари за това. Двасетте цента, които получаваше всеки ден за разнасянето на следобедните вестници по домовете, не стигаха едновременно и за сладолед в дрогерията, и за кино. Затова трябвахе да избираме.

Заставаха на средата на булеварда, за нас беше мъчно да решим дали да адем сладолед, или да гледаме кино. Но дори да не можехме да изберем, самото стоеие по пътя, както всичко, което вършехме заедно, ми беше също приятно. Всеки път Рашел искаше най-напред аз да кажа какво предпочитам. Разбира се, аз пожелаваш това, което тя искаше.

— Няма да отида никъде, докато ти не ми кажеш какво предпочиташ — казвах аз. — Все ми е едно къде ще влезем, стига да съм с тебе.“

— Да направим така, Франк — отговаряше тя, като докосваше ръката ми с привидно безразличие, — ти иди в дрогерията, а аз аз ще идем в кино. Така Рашел ми даваше да разбира какво й се иска повече. Но аз знаех: тя не предпологаше, че аз разбирах желанията й. След като Рашел предлагаше аз да идем в кино, а тя — да идем в сладолед, това значеше, че тази вечер й се аде сладолед. Удоволствието от киното треше жаж-речи да кажа, докато сладоледът можеше да се лиже най-много половин час. Ето защо по-често ходехме на кино. Това предпочиташ, защото в полушрака седехме един до друг и се държеше за ръце. Когато сядо нът не беше пълен, ние се премествахме по-назад, в един от ъглите и там, ако никой не ни гледаше аз я целувах.

След киното ние влизавме на светля булевард и тръгвахме бавно към червено-зеления пожарен кран. Там, в началото на улицата, ние спирахме за миг. Ако наблизно имаше хора, аз „напях“ Рашел през ръцата и така приближаваше ме тънния вълн. Мълчахме и диваха; аз я при-

теглях все по-плътно до себе си, а тя стискаше прстите ми. Когато накрая, след като дълго отлагаме размята, ние влизавме в мрака на тясната улица и заставахме прегрътнати, тя ме целуваше. Целувах я и аз — до насита, сямото в киното не можех да сторя нищо друго. Като продължаваше да мълчим, ние се откъсвахме с мъжа един от друг и разплитахме горещите си прсти.

Тя почти изчезваше в мрака на улицата, аз изтичвах отново след нея и я хващаш за ръцете.

— Обичам те, Рашел! — й казвах аз и като стисках ръцете й, се мъчех да я задържа.

— И аз те обичам, Франк! — отвръщаше тя, откушваше се и изтичваше нагоре, за да се появи една на следната вечер.

Аз оставах за миг, заслушах се в отдалечаващите се стъпки, след това потеглях бавно за я къщи. Къщата ни беше на една пресечка разстояние — недалеч от пътя. След като се прибрах в стаята, аз заставах на прозореца, изглеждах се в тъмната нощ и слушах — няма ли да доглет гласът й. Прозорците ми гледаше към улицата. Нещастна светлина на лампите от булеварда се прещелжеше една-едва през покривите на къщите и аз не можех да различа нито в тъмната пропаст, под мен. Час по-късно се събнихах и дадох. Неведнъж ми се струваше, че долавям гласа й някъде в мрака, но след като скаках от леглото и се заслушах напрегнато на прозореца, разбрах, че съм се излъгал.

В края на лятото получих от една моя деля пет долара за рождени си ден. Веднага започнах да кроя планове как най-добре да ги използвам с Рашел. Искане вечерта да я изненадам, а после да идем в центъра на града с трамвай. Най-напред щяхме да се отбием в някой ресторант, а след вечерата — в някой от големите театри. Нитога не бяхме ходили заедно в града и ето че сега за пръв път имам повече от петдесет цента на ръка. Прибрах се веднага към разнасянето вестниците и започнах си ми мечтая за предстоящата вечер.

Малко преди да се мръкне слезох на предната веранда, за да докачам времето за сряда. Седнах на стъпалата и съвсем забравих да кажа на майка си, че ще ходя в града. Тя не ми разрепаша да се отдалечавам от къщи, беа да й кажа къде отивам и кога и по кое време ще се върна.

Седях на стъпалата на верандата вече час, когато по-голямата ми сестра Нанси излезе на вратата и ме повика:

— Франк, имаме работа за тебе. Мама те вика в кухнята, преди да си излизаш. Да не забравим и да купим!

Отговори, че ще дойда веднага. Но мислех за това как ще изненадам Рашел и чак след половин час си спомних за работата, която ме очакваше в кухнята. Времето за срещата с Рашел наблизнаше и затова спохнах да изпъня запалката си колкото може по-бързо.

В кухнята Нанси ми подаде малка кръгла кукличка, поръча да я отворя и да поръс с праха кофите за смет. Чух мама да казва, че от крантинелите отпаднали в кофите са се наваляли пълково. В задния двор, при сметта, още я чувах да говори за това. Като посланка мименовата, аз изтичах вън, грабнах шапката си и излязох на улицата. Ядосвах се на сестра си, че не забави за срещата, въпреки че аината беше моят, тъй като не свърших всичко по-рано. Бях сигурен все пак, че Рашел ще не дочака дори да закъснеем няколко минути. Не можех да повярвам, че тя ще дойде при крана и като не ме намери, веднага ще си отиде.

Бях напълнол десетина метра, когато чух майка да ме вика. Спрях се неохотно.

— Отичам на кино! — виках аз. — Скоро ще се върна.

— Добре, Франк — каза тя. — Помислих да не би да отишам в града. Гледай да си дойдеш по-рано!

Изтичах няколко крачки и пак спрях. Не знаех какво да правя — страх ме беше мама да не ме нахара да остана в къщи, ако й кажех къде отивам. Нитога не бях а лъгал, не можех да я излъжа и сега. Обърнах се: тя ме гледаше от верандата.

— Мамо, отивам в града — гузно казах аз, — няма да закъснявам.

Предаи тя да успее да ме извика отново, аз хукнах презлава по улицата, кривнах зад ъгъла и се заехох към полярния кран. Не видях Рашел и за миг се спрех — запхнат от бързане и възнеение.

Тя все пак беше там — чакаше ме до отгравата, беше току-що пристигнала. Като тръгнахме към дрогерията на вълна, аз изважих парите от джоба на жилетката си и ги показах на Рашел. Тя се развълнува много повече от мен, когато ги получи, подпря ги в дланта си, погледна ги и аз й казах какво бих намислил за тази вечер.

Чухме, че трамвай идва, и се затичахме към вълна да го хванем. Плутичното до центъра, макар и бързо, траеше около половин час. Слязохме при театрите.

Минавахме край една дрогерия, когато Рашел докосна ръката ми.

— Моля ти се, Франк, ужасно съм жадна. Хайде да влезем. Няма ли ми поискаш чаша вода? — Ако трябва влезем да пием, да влезем — казах аз, — но не можах да ги покажам още малко! Малко по-назад има ресторант, там ще пием вода, докато чакаме да ни донесат вечерата. Ако азугим много време, ще изпунем началото на представлението.

— Не мога да чакам, Франк — отвърна тя и стисна силно ръката ми. — Моля ти се, моля ти се, само една чаша! По-бързо!

Ние влизавме в дрогерията и заставахме през прозореца. Аз го помолах за вода. Рашел чакаше, като се притиснаше до мен и още по-силно стиснаше прстите ми.

Преда нас на стената висеше голямо огледало. Аз вникнах ясно нашите отражения, но в тях, особено в това на Рашел, имаше нещо, което нитога по-рано не бях забелязвал. Наистина, досега не бяхме заставахи през огледало заедно и сега аз видях нещо, което ми беше убягвало цяла година. Огледалото разкриваше красотата на Рашел така, както само едно голямо огледало можеше да го направя. Линията на страните и устните й беше все така красива, хармоничната прелест на врата и ръцете й беше същата оная, която бях боготворил по-рано, но сега в огледалото аз забелязах за пръв път нещо, изпознано чар. Осне веднъж изстрелен поглед в огледалото и още веднъж забелязах в него гъвкавата хубост на нейното тълно.

— По-бързо, Франк! — извика Рашел, като се притиснаше отчаяно до мен. — Вода! Истара!

Обърнах се към прозореца повторно, беа да откъсам очи от огледалото, да да не изгубя новата красота, която бях видял там. Нитога по-рано не бях съзрявал толкова хубост в едно момиче. Няколко странно отражение на светлината и сенки беше разкрило истинската прелест на Рашел. За един миг, като светкавица в тъмна стая, огледалото бе оарило неочаквания чар, който досега ние не виждах, или не можех да открия. Невероятно беше една жена — Рашел — да притежава такава нова, може би неповторима красота. От обичаналото ме чувство главата ми просто се замаа.

Тя отново стисна прстите ми и разби, тъй както разбях огледало, отражението на мисли-

те ми. Човекът беше напълнил чаша вода и я подаваше на Рашел, а тя се присегна и я натригала от ръката му. Аз бях не по-малко изненадан от него — нитога Рашел не се бе държала така. Тя винаги поставяше безупречно. Рашел стисна чашата, сякаш искаше да я изпеди и изгъта вода на един дъх. После я подаде обратно на прозореца, хвана се за гърлото и поиска още. Президей то да напълни повторно чашата, тя изкреще. Хората, които минаваха оттам се спряха и нахлува да разберат какво става. Онези, които бяха вътре, дотичаха при нас и загледаха Рашел.

— Какво ти стана, Рашел? — я попитах аз, като я хванах за китките и я разтърсвах. — Рашел, какво има?

Тя изпи гласа и ме погледна. Очите й се обвърнаха нагоре, а устните й потъмняха и се полуха. Лицето й стана ужасващо.

Аптекарият се спусна към нас, погледна я и бързо се върна в лъмото на дрогерията. Рашел ползана към мраморната чешма и аз я хванах, преди да е паднала на пода. Аптекарият донесе титчешком чаша с била малко млечно течност, попра я до устните на Рашел и насила изля течността в устната й.

— Боя се, че е твърде късно — каза той. — Ако знаехме десет минути по-рано, можеше да я спасим.

— Твърде късно? — вникнах аз. — Твърде късно за какво? Какво й е?

— Отровна е. Струва ми се с мименомра. Но може и с друго.

Не можех да повярвам нито на думите, които чувах, нито на това, което виждах.

Противотокът на подхвърляше. Рашел лежеше в ръцете ми и аз нитога й все повече се накривахше и потъмняваше.

— Дайте я тук! По-бързо! — ми каза аптекарият и ме раздрусва.

Повдигахте я и я отнесохме вътре в матайна. Аптекарият вече държеше стоманата сонда и я складе в устата й, когато извика лекар се атича и набързо прегледа Рашел. След миг той се изправи и ни покима настрана.

— Много е късно — изрече той. — Имало е възможност да се спаси, но преди половин час. Сигурно вече не работи, а я динашето е спрало. Сигурно е погълнала цяла кутия отрова — мименомра, според мен. И тя вече е проникнала в кръвта и сърцето.

Аптекарият отново сложи сондата и започна промивката. Лекарят стоеше над нас и даваше нареждания, като поклашаше главата. Наля

ВТОРАТА СЪТЪПКА ПРЕДСТОИ

От ХР. ХРИСТОВ
зам. председател на ИК на ГНС — Варна

Летуване във Варна!
Мисли, мечти и надежди.

Хиляди трудови хора от нашата страна, от страните с народна демокрация и Съветския съюз, от различни краища на Европа желаят да летуват във Варна. Курортът с хубавите пясъци и китното крайбрежие има стара и печелна слава.

Оценявайки големата изгода от привличането на по-голям брой летовници и туристи-чужденци в благоустроен и културно уреден черноморски курорт, нашето народно правителство обрна очи най-напред към Варна.

Първата стъпка вече е направена. Постановлението за изграждане на курорта Варна се превърна в живо дело. Тази година в него се почитат 12,000 чужденци. През миналата се беше окончателно завършен и комплексът „Златните пясъци“. Докато преди 9 септември във Варна летуваха средно по 1000 души чужденци годишно, през 1955 г. техният брой се надмине 20,000 с очевидна перспектива в близките години да достигне 30—40,000. В това число не влизат гостите-туристи, чийто брой бързо расте.

Това са цифри, които ни заставят да се замислим. Очевидно Варна се превърна в своеобразен прозорец, от който все повече чужденци се вглеждат в нашата родина и ще се запознаят с нашите успехи и неуспехи не от чуто и прочетено, а от видено.

Снабдяването и съобщенията в града и курорта се подобряват, строителството върви със славящи за чужденците темпове.

Но за една почивка не са достатъчни само вълните на морето, кичест ухилици паркове, навременен транспорт и изобилна храна. Нужни са културни развлечения, които достойно да представят страната пред чужденците.

В тази насока състоянието на курорта не е утешително. Ентусиазмът и готовност за културен подем у хората има, но мащабите на Градския народен съвет, дори на Окръжния народен съвет са недостатъчни да развият нещата до висотата на изискванията. По-конкретно, в града решително изостава строителството на сгради за културни нужди. Археологическият музей, мавар и не лошо устроен, няма своя сграда, а се помещава в старо, тясно, негодящо училище. В него няма условия нито за разполагане на многобройните експонати, нито за работа на научните сдружения.

Въпросът с изграждането на сграда за опера и балет и на сградата, в която за известно време ще могат съвместно да се настанят едно ширококранно кино и концертната зала на града, отдавна чака своето разрешение.

Може би трябва да се помисли и за устроиване през лятото на фестивални спектакли и концерти, на които да гастролират наши и чужди артисти и оркестри. Не можем да се утешаваме с изградените летен театър, защото към него са насочени надеждите не само на драмата, операта и симфоничния оркестър, но и на Градското концертно бюро, на гостуващите естрадни трупи и на самодейните колективи от града.

Съвсем неотложно стои въпросът за изграждането на едно ширококранно кино и най-малко още на две зими и две летни кино, където особено през лятото да се проектират най-новите филмови продукции и да се урежда фестивал на българския филм. Окръжната изложбена галерия се намира в тясно и неподходящо помещение. На граве в миналата изложбена палата, в която наред с произведенията на местните творци да се устрои клон от националната галерия.

Дълго ще бъде списъкът, ако се спрем на всичко, което е необходимо на Варна, за да се превърне в пълноценен международен курорт. И не в изграждането на този списък виждаме смисъла на тези редове. Ние искаме само да насочим вниманието на съответните органи от Министерството на просвещения и културата към постепено, но без излизане от решаване на тези въпроси. Не си представяме, че всички биха могли да се уреди за година-две, но не бива и да се отлага повече. Една втора стъпка в по-нататъшното развитие на нашата международен черноморски курорт е нужна и едва след решаване на въпросите за културното строителство може да се мисли за по-нататъшното разширение на базата на курорта, било край Варна, било на други места.

ИЗКУСТВО НА ТРУДЕЩИТЕ СЕ

Гордост на самодейността във Варна са колективите на корабостроителния завод „Г. Димитров“. От корабостроителните работници отидат за десет дни в родния хор, симфоничен оркестър, танцови състави за български и чужди танци, бродявни състави и група за хумор и сатира с естраден оркестър. Ансамбълът на колектива — хор и оркестър става национален първенец на летния национален преглед на работническата самодейност, състои се тази година, а танцовата трупа — отличник.

Голям напредък отбелязва и самодейният колектив „Иван Ниянски“ при Висшия институт за народно стопанство, който има силен хор, танцова трупа, театрално и естрадно трупя. На прегледа на студентската самодейност в селения хор и театралният състав излъкоха отличници, а танцовата трупа — първенец.

Добре работи колективът при работническия клуб „Г. Димитров“ с четири състава — битов, театрален, танцов, музикален. Десетата колективна е изнесла над 50 програми пред тридесетте си и пред актьорите си. Художествените лекции на ДИП „Г. Димитров“ има три състава — сесен хор, дамски битов хор, естраден състав и танцова и балетна група. Окръжният комитет на работниците по просвещения и печата има добър дамски хор, а естраден хор и изграден гръбкит представилен хор „Марски звънци“.

През годината изнесе си тази година художествените самодейни колективи в града са изнесли 192 концерта, а които културната обществено в града има право да се гордее.

И все пак не всичко е направено за процъфтяването на художествената самодейност. Въпреки успехите на националните прегледи, нерешен стои въпросът за ръководителите на танцовите състави. За истински ръководители не може и да се говори. Затова не е случайно, че по-малките състави копират постановките на ККЗ „Г. Димитров“. Репертоарът е проблем и за хоровата самодейност. Препоръчаната и изгражданата на репертоарна литература е крайно недостатъчна. Делът за народно творчество, изгражда самоборища. Художествена самодейност, а песни от български композитори няма.

ПОВЕЧЕ ПОЧИТ КЪМ КНИГАТА

Окръжната народна библиотека във Варна през първото шестмесечие на тази година е имала 6,000 читатели, на които са раздадени повече от 100 хиляди книги. За същото време са закупени около 6,000 нови книги. Библиотеката е пропела пет обзавеждания, две читални конференции, пет литературни вечери. Уреждани са изложби.

Но Варненската народна библиотека няма собствено помещение. Сградата, която заема, е на четириетажен „Максим Горьки“. Този сграда е крайно негодяща, тясно и неудобна.

МАТЕВ

НЕ Е ЛИ ВРЕМЕ?

Когато Варна беше град със 70,000 жители, имаше шест покрити кина и едно лятно кино. Днес градът има 120,000 жители, а в най-хубавите дни на курортния сезон работят четири киносалона и две летни кина. Да се отиде лятно време във Варна е твърде мъчно нещо: първо, защото билети едва се намират и второ, защото в салоните наставя такава жеша, каквато няма и в горещите бани.

Не е ли време ДП „Кинификация“ да започне строеж на нови киносалони в града? Практиката да се заемат за кина салони, строени и предназначени за читалищни, театрални и обществени нужди, е вече остаряла и вредна, защото слеза нормалния ход на самодейните културни прояви.

Предложено бе кино „Република“ да се направи ширококранно. Но не е ли твърде дълъг срокът, предвиден в тригодишния план на Кинификацията? Варна, летовище, посещавано от много чужденци. Време е да се създаде лятна специална програмна кината, която се проектират по-много български филми, повече и по-специално съдържащи научно-популярни филми.

Примерът за Варна не е модерикият и най-силният. Толбухин с 50,000 жители има само два киносалона и едно лятно кино. Не е по-добро положението и в други градове във Варненския окръг. Окръжният народен съвет във Варна вече обръща очи към киностроителството.

Време е!

И. СТЕФАНОВ

НАШИЯТ ТЕАТЪР

Сезонът 1956—1957 год. е вече история за Варненския народен театър „Стоян Бъчваров“. В живота на театъра той е важен момент, който ще се започне с опитите на колективния и ръководството да съкратят еднообразието, сивотата и инертността. През този сезон, който донесе раздвижване на творческите сили, успехите вървяха ръка за ръка с несполуките. Като краен отчет за изминалата творческа година Варненският народен театър може да посочи един положителен акт.

Важен момент от живота на театъра бе гостуването му на румънска сцена в Кюстенджа. Румънските зрители приеха топло нашите представления. При творческите срещи с румънските театрални дейци в Кюстенджа и във Варна (при гостуването на Държавния театър от Кюстенджа), а също и с артистите от Белградския драматичен театър, се разгледаха много дискусии въпроси. Мислената бяха различни и това помогна да изпъкне с още по-голяма яснота големите проблеми, поставени пред съвременния прогресивен театър.

Гостуването на Народния театър „Кр. Сарафов“ в Югославия ни даде възможност да покажем своите спектакли и на столична сцена. Софийският зрители ни прие ласкаво, но можем само да съжаляваме, че столичната театрална критика не отбеляза нашите грешки, нито пък насърчи добрите прояви. А ние се надяваме твърде много на нейната компетентност. Изключение беше само започнатият разговор по повод постановката на „Хамлет“. Разговорът секна някак много бързо, но и малкото, което бе отпечатано, положително ще окаже благотворно влияние в бъдещата работа на театъра.

Важно събитие в живота на театъра през изтеклия сезон бе откриването на филмала „Варненска комуна“. Нарасналите културни нужди на града, съжителството на една сцена на три института (драма, опера и симфоничен оркестър) и необходимостта да се включат повече актьори в пиеси от различни канворе изложиха създаването на втора сцена. Тя става място на нови решения както по отношение на репертоара, така и на художествено-декоративното и режисурското майсторство. Филмалът се оформи като един малък опитен институт, в който смелостта, фантазията, кра-

СТИХОТВОРЕНИЯ ОТ ВАРНА

Родният бряг на отсрещния бряг се намира.
Викам от Варна,
чувах ли, чувах,
Мемед, Мемед...
Черна морска неспиратно тече.
Черна носталгия в мене напире.
Викам, обаждам се, ме момче,
чувах ли, чувах,
Мемед, Мемед...

Хотел „Бор“

Нощем във Варна не може човек да заспи,
не може —
защото са много звездите,
не може човек да заспи —
от тяхната близост и вълнението,
от страничен шум на вълните връз пясъка — шумът

на седефите,
на дребните кремъци,
на солени мря...

Не може човек да заспи
от гласа на мотора,
който пулсира в морето,
не може от много спомени —
излезли от Цариград,
минали Босфора,
изпълнили цялата стая...

Спомени знам —
сълзени очи,
с беззвучни на китките,
с кърпичка бяла,
който дъхът на ливандо...

Хубава моя,
нощем във Варна не може човек да заспи,
нощем, във Варна, в хотела...

Софгра

Подлуди ме, пошури ме тая Варна...
На софгра —
чушки и домати, и калкан и раци,
черноморска песен в апарата — „Хей, юнаци!“
с лъско мляко ми е чашката налята,

леде, как дъхът на ананас,
и по турски,
както братя
си говорим на софрата.
А бе, харно ми е, съдбината ми е харна...
Подлуди ме, пошури ме тая Варна...

Балкон

Гледам от балкона на Балкантурист —
път, дървета, после пясък,
по-нататък е небото и морето,
не,
не е небото, ни морето,
по-нататък само бялсък,
светлина такава нежна
и безбрежна...

А във въздуха се носи
дъх на рози,
и гърдите ми са упонени.
Розите не виждам, но по мириса личи —
всичките са едри и червени...
Полски курортисти, тръгнали за плажа,
слизат русички с розови тела.
Ластовичка над главата ми кръжи
с бяла шийка, с чернички крила.
Никак не прилича на пчела,
ала пак прилича на пчела —
ту се губи, ту се мърка устремена,
слиза и се стрелка с чурулякане,
от възторг опиянена...

За следобедна закуска — час.
Питка ми донесоха да ям.
Сякаш в Цариград съм аз —
питка ми донесоха със сирене,
топла, топла, мека, със сусам...
И големи думи аз не съм
даже и помислил да подирам —
те са надалеч от мен,
на Варна, в тоя летен ден
и за болния, прокуден от родната Назъм
е щастие живота.

Варна, 29 май — 3 юни 1957 г.

От турски: НИКОЛАЙ ЦОНЕВ

Той ще пее в Москва

Той няма специално образование. Не е завършил музикално училище, нито консерватория. Назремето не изкара дори трети клас — баша му го главна с очите. Но от малък обичаше да пее.

Като завърши службата в пристъпи в солодобивния завод край Провадия, Атанас става душа на всяка веселба. Та може ли всеки без песни. А той ги знае такива едни — право за сърцето хващат, гласът му кърти — стениите чак втреперват.

Как се рачу дърбата му, той сам не знае. Най-напред го поканва да пее на околната преглед в Провадия, после — на окръжния преглед на художествената самодейност във Варна; отличиха го, изпратиха го в София...

И в столицата журито единодушно го обявя за първенец на прегледа. А изтъкнатият наш композитор и ръководител на Държавния ансамбъл за песни и танци Димитър Кутев не скри одобрителния си: „Одана не съм срещал българин с такъв силен и красив глас, с такъв естествен, типично народна интонация.“

Сега Атанас Станков ще пее в големата сцена в Москва, пред маждата от цял свят. И сигурно дълго след фестивала новите му, неизнати другари ще си спомнят някогашния овар от с. Добринище, мада и здрава издънка на българския национален певчески гений!

ГОРДАН АЛЕКСАНДРОВ

НАРОДНА ОПЕРА Варна

През августовските дни на фестивала „Варненско лято“ Народната опера в гр. Варна ще представи оперите: „АИДА“, „ТРУБАДУР“, „КАРМЕН“, „БАЛ С МАСКИ“, „ФАУСТ“, „ТРАВИАТА“, „ПРОДАДЕНА НЕВЕСТА“ и др.

Между редната гости на Варненската народна опера ще бъдат именити светски маестри: народният артист А. Ф. КРИВЧЕНА от Болшой театър, народната артистка ИРИНА МАСЛЕННИКОВА от Болшой театър, прославеният български тенор ТОДОР МАЗАРОВ от Виенската опера, прочутият оперна певец от Берлинската опера МАРИЯ КОРЕЛИ, заслужил артист на НРБ вълнителя ДИМИТЪР УЗУНОВ, отличната изпълнителя от Пражката опера СОНИЯ ЧЕРВЕНА и др.

Със своите високохудожествени спектакли Варненската народна опера осигурява на хилядите летовници от страната и чужбина приятен и осмислен културен отдих.

Георги Парушев
драматург на Варненския народен театър

МУЗИКАЛНАТА КУЛТУРА ВЪВ ВЪЗХОД

От ГЕОРГИ ДИМИТРОВ
композитор

Всички, които познават Варна от миналото, помнят някогашната тягостна картина на живота в този град. Алчността и еготизмът на господстващата класа ограничаваха всички културни прояви. Музикалната култура бе на много ниско равнище.

Нова, социалистическа Варна, е съвсем различна.

През лятото тук почиват хиляди трудови хора, строители на заводи, миньори, работници от трудово-кооперативните земеделски стопанства, младежи, девойки, деца, чужденци. Борческа Варна вече има свои висши училища, театър, опера, симфоничен оркестър, голям брой общообразователни учебни заведения, средно музикално училище, културен театър, картинна галерия.

За десетина години от първата постановка на „Продадена невеста“ до последното представление на „Аида“ Варненската народна опера израсна и се утвърди. „Фауст“, „Бал с маски“, „Кармен“, „Трубадур“, „Травиата“, „Тоска“, „Евгений Онегин“, „Русалка“, „Княз Игорь“, „Отелло“, „Мадон Батерфлай“, „Севилският бръснар“, „Паяци“, „Абу Хасан“, редица балети — удивлява големият наиз от постановки на най-значителни произведения из оперната класика.

За бързия растеж на Варненската опера помощна режисурите Петър Райчев, Стефан Македонски, Драган Кърджиев, Илия Иванов, Христо Попов, Михаил Хаджиджиков, Драган Мишов и Никола Николов, диригентите Руслан Райчев, Христо Манолов, Йосиф Йосифов, Константин Илчев, Емил Главанков. Не малки са заслугите и на вокалните педагози Сърбю Сърбю, Константин Кирова, Иван Хр. Попов, Веселина Замфирова и Вера Златева. На варненската оперна сцена се утвърдиха имената на нашите прекрасни млади оперни артисти Никола Николов, Светослав Раманолов, Лилана Василева, Лилана Анастасова, Радка Гаева, Тодор Костов, Ранко Дюлгеров, Станка Николова, Гордан Чифудов, Михаил Зидаров, Йорданка Тенчева. Едни от тях вече са лауреати на Димитровска награда, други получиха международни отличия.

Спектаклите на Варненската опера отдавна надхвърляха хиляда. Тази цифра ясно говори за духовната сила на този младо културен институт. Колективът на операта е млад, но жизнен и предан на работата. От година на година художествената изискателност се повишава. Има постановки, които са постижения в национален мащаб.

Стремително се развива Варненският държавен симфоничен оркестър. С разнообразни, издържани концерти той спечели много почитатели. Като ръководители на оркестъра работиха диригентите Саша Попов, Руслан Райчев, Йосиф Йосифов, Константин Илчев и Емил Главанков. Почти всички наши диригенти и солисти са участвали като гастроланти. За десет години във Варна са изпълнявали почти всички симфонии на Бетовен, Моцарт, Хайден. С особена любов се подготвят произведенията на български композитори из руската и съветската класика. Не се пренебрегват и композиторите на нашето съвремие. Незабравими ще останат изпълненията на Концерт за оркестър от Бартók и Еронка от Бетовен под ръководството на Константин Илчев, както и Четвъртата симфония от Брамс под ръководството на Главанков. Варненският държавен симфоничен оркестър успешно се представя и на трите национални прегледи в София. Той си извоюва място на сериозен художествен състав, годен да се справи с най-отговорни симфонични задачи.

Все по-значима става работата на Варненското средно музикално училище. Изтъкнати педагози с ентусиазъм служат на делото на музикалната култура и резултатите са насърчаващи. Възпитаници на Варненското училище продължават с успех обучението си в Софийската консерватория.

Разраства се и музикалната самодейност. Тази година ансамбълът при Корабостроителния завод под ръководството на младия диригент Владо Симеонов получи национално първество. Самодейните колективи все повече осмислят своята художествена работа.

Почти всички чужди диригенти и солисти, които гостуват в нашата страна, са посещавали и Варна — в това число голям брой светски майстори на музикалното изкуство. За пръв път това лято във Варна ще се проведе международен музикален фестивал „Варненско лято“.

В рамките на фестивала са включени десетки оперни спектакли, симфонични концерти, спектакли и концерти на различни ансамбли и естрадни състави. Във фестивала ще участвуват артисти от СССР, Полша, ГДР, Румъния, Унгария, Австрия. По-голямата част от мероприятията на „Варненско лято“ ще се проведат в новостроения летен театър.

Бързо развиващата се музикална култура във Варна и растящата из-

Сцена из „АИДА“, постановка на Варненската опера
Снимка: Р. ПАРУШЕВ

Главен редактор: АЛЕКСАНДЪР ОБРЕТЕНОВ
Редакционна колегия: ТЕНЮ СТОЯНОВ (зам. гл. редактор),
ВАЛЕРИ ПЕТРОВ, ВЪРБАН СТАМАТОВ, ГЕОРГИ ДИМИТРОВ,
ВЯРА БЛАГОЕВА.